AVLI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

[1] *Vates.* [2] *vota.* [3] *ignauus.* [4] *princeps.* [5] *liber.* [6] *auarus.*

HANOVIÆ
Apud PETRVM ANTONIVM.

ANNO M. DC. XXIII.

Auli Persii Flacci vita.

Vlus Persius Flaccus pridie Nonas Decembris, Fabio Prisco, Lucio Vitellio consulibus, anno Tiberij vicesimo, natus est Volaterris Etruriæ ciuitate; qui à patre equite pupillus relictus bonis litteris operam dedit ad duodecimum ętatis annum Volaterris : deinde Romæ apud Rhemnium Palæmonem Grammaticum & Virginium Flauium Rhetorem. annorum verò sedecim tradidit se Annæo Cornuto qui Romę Stoicam professus philosophiam iuuentuti ad sapientiæ studium præibat. decessit stomachi vitio, ad octauum in via Appia milliarium in suis prædiis, octauo Cal. Decembris, Rubrio Mario, Asinio Gallio coss. anno Neronis octauo, cum vixisset annos viginti octo.

CVm Iuuenale tuo, Farnabi, Persius exit,
Atq; affectatis eruitur tenebris.
Quem legat, & quondam neglectum intelligat ille
Qui Stridone satus, nomine sanctus erat.

AVLI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

PROLOGVS.

Scribunt epica, dramatica, lyrica, & id genus poëmata alij ex ἐνθουσιασμοῦ opinione, gloriola fumo, victus egestate, lucri spe poetæ facti: ego autem satyras, non tam ad poesin ingenio natus, quàm temporum corruptione huc adductus.

NEc fonte labra prolui 1 Caballino:
Nec in 3 bicipiti 4 somniasse 5 Parnasso
Memini, ut repente 6 sic poeta prodirem.
7 Heliconidasque, 8 pallidamque 9 Pirenem
10 Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederæ 11 sequaces: ipse 12 semipaganus,
Ad 13 sacra vatum carmen affero nostrum.
14 Quis expediuit psittaco suum χαῖρε,

1 Non durlum tenus ingurgitando immersi, non planè hausi Musarum fontes. Atq. hic perstringi Hesiodum volunt, qui se dem à musis doctum canit in Theogonia: Hippocrenen hausisse nusquam, quod reperio. hoc tamen ipsis, quibus hic utitur Persius, verbis attribuit Hesiodo Asclepiades l. 4. Antholog. cap. 27. & Antipater l. 2. Anthol. c. 47. verum hoc de Ennio refert Propert. 3. l. 2. el. 2 *Equino, quem ungula Pegasum aperuisse fabulantur, hinc Hippocremen dictum.* Bellerophontei qua fluit humor equi. *Propert. 3. l. 2. el.* 3 *Duos habente vertices, Tithorea sc. & Hyampeum.* 4 *Vt Ennius, qui Homeri animam in se migrasse somniavit. Ipse in Annal. & Epicharmo.* 5 *Monte Phocidos Baccho & Apollini sacro.* 6 *Afflatu divino ex haustu fontis sacri & quasi per somnium.* 7 *Grandisonum hunc fastum,* vel, *ipsas Musas ab Helicone Boætio monte dictas.* 8 *A luctu Pirena, cuius ex lacrymis manauit ille fons,* vel, *ab effectu, pallorem innuit è studio diuturno contractum.* 9 *Fontem in Acrocorintho Musis sacrum.* 10 *Poetis, quorum statuas in bibliothecam Apollinis receptas hederæ cingunt.* 11 *Errantes, adhærentes,* vel, *ultro delata vt Fannio,* Horat. Sat. 4. lib 1. 12 *Subrusticus, semipoeta* al *Satyricus, utpote agrestis.* 13 *In ædem Camœnarum & Apollinis ab Augusto in Palatio extructam, ubi poetarum opera adseruabantur.* vel, *ad conventicula sacrorum vatum priuata sub Nerone.* 14 *Vnde vero tot ubique poetæ?* vide argumentum Prologi supra *& de psittaco pica & coruo redux Augusti salutatore, quæ nos ad Martial l. 14. ep 74. & 76. Aʼ Φύσις vero, à musis alienos, nec ad poesin natos (Gallos item, Hispanos, atq. Italo cælo non natos hic taxare videtur) egestate tamen adactos vel lucro allectos ad scribendum comparat auibus quæ blandiente cibo solent.*

Picasque docuit verba nostra 15 conari?
16 Magister artis, ingeniique largitor
Venter, 17 negatas 18 artifex sequi voces.
19 Quòd si dolosi spes refulserit nummi,
20 Coruos poetas, & poetrias picas
Cantare credas Pegaseium 21 melos.

15 --- *enti vt humanas voces assequantur & exprimant.* 16 *Nouorum sc. artificiorum magistra & inuentrix inopia.* Paupertas impulit audax vt versus facerem. *Horat 2 epist lib 1.* 17 *A natura.* 18 *Qua fieri potuit sequi.* Hellenism. 19 *Quòd si cui vlterioris præmij spes affulserit, quàm quæ ineptos plerosque ad poesin excitat egestas, & quæ parasiticos alios poetastros famelici ventris sagina.* --- 20 --- *Videbis hiantes coruos factos poëtas, & loquaces picas hodie poëtrias iam factas carmen tentare Pierium, fonte Musarum, quem Pegasi aperuit vngula, dignum.* 21 *Choliambo huic* ἵππειον πόδα χωλῷ *manum porrigunt non pauci: atque* στηρίζοντες *volunt sublevatum, alii geminando l in* melos, *alii loco eius substituendo* nectar. *Iratâ, credo, hisce pocillatoribus criticâ, qui auribus nectareum præbent scyphum. vide Ang. Politani Miscellan. c. 14. Sed & Scoppa Collectan. c. 34. vbi ex autoritate Homeri & Martiani Capellæ asseritur priorem* ε melos *produci posse.*

SATYRA

SATYRA I.

Reprehendit in nobilibus ipsoque in primis Nerone ambitiosam in poematis scribendis vanitatem, in quibus vt & in causis forensibus ad voluptatem & ostentationem, neglecto vero & honesto, obsoleta verba, figurarum pigmenta & rhythmicos numeros affectabant. Perstrictis itaq; tum auditorum, tum recitantium mollitie; qualem suarum satyrarum lectorem velit, docet.

P. 1 O Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!
2 (*M.* Quis leget 3 hæc? *P.* min' tu istud ais? *M.* nemo hercule. *P.* nemo?
M. 4 Vel duo, vel nemo. turpe & 5 miserabile. *P.* quare?
6 Ne mihi Polydamas, & Troiades 7 Labeonem
Prætulerint? 8 nugæ. non, si quid 9 turbida Roma
10 Eleuet, 11 accedas, examénve improbum in illa
Castiges trutina: 12 nec te quæsiueris extra.
Nam Romæ 13 quis non? ah, si fas dicere! sed fas
Tunc, 15 cum ad canitiem, & nostrũ 16 istud viuere triste
Aspexi, & 14 nucibus facimus quæcunq; relictis, (nolo:
Cum 17 sapimus patruos: tunc, tunc, 18 ignoscite. *M.* 19
P. Quid faciã? sed sum petulanti 20 splene 21 cachinno.)

1 O quanta est hominum vbiq; in studiis, votis, & actionib. vanitas. Abruptũ initium & plane Satyricum. videtur autem imitatus illud Lucretii ex principio 2. l. O miseras hominum mentes, ô pectora cœca.

2 Progressurum in Satyra poetam (introductus ex Horatianâ imitatione 1. Sat 2. l.) monitor interpellat, eum à scribendâ Satyrâ dehortatus M. itaq; monitorem designabit, P. Poetam. 3 Has Satyras. 4 Pauci adeò. 5 Miserè tibi peribit poema quod autori, nemine legente, nihil allaturum sit gloriæ. 6 Hoccine adeò miserum est; si vt Hector quondam verebatur ne Polydamas fil. Antenoris, Troes & Troianæ mulieres ἑλκεσίπεπλοι *(Homer Il χ) ipsum Achille inferiorem censerent, si se reciperet intra muros cum cæteris Troianis, ego itidem vererer, ne Nero & molles atq; effœminati Troiugenæ prætulerint mihi -- 7 -- Actium Labeonem qui Iliada Homeri inepte transtulit? 8 Nugæ mihi sunt imperitorum iudicia. 9 Præcipitis & corrupti sensus. 10 Pro vili & leui habeat,* vel contra *ad sidera tollat. 11 Assentiaris, nec te iniquo Rom. iudicio censendum subiicias. 12 Tu te iudica, tibi sano & sapienti place, neq; te ex opinione vulgi æstima. 13 Quis non se extra quærit?* vel, *quis non est iniqui judicii. 14 Cum videã eos improbè agere qui nucibus & puerilibus nugis relictis virilem sumpserint togam. -- 15 -- quos iam canos existentes sapuisse oportuit, nec carminibus qui iuuenum lusus sunt, immorari. Vetulos versibus vacantes exagitat infra vers 22 & Neroni hinc fuisse doctrinæ elementa autumat Tacitus 13. Ann. --- 16 --- Qui vita severi volunt videri* Hellenismus *viuere pro vita --- 17 -- Et rigidi aliorum censores sunt, vt patrui nepotum,* subtimida a. est reprehensio in prima persona. *videntur item hæc omnia abusq;* sed fas Tunc *non ineptè dici posse ex persona Monitoris poetam monentis, ne sibi iuuenis censoriam arripiat virgam, maioris fore autoritatis & ponderis si quando canorum & annorum grauitate spectabilis & verendus in vitia inuehatur. 18 Si vrbem Satyrico perfundam aceto. 19 Hoc etiã ex poetæ personâ potest intelligi fluctuantis & nolentis quidem, vt præ se fert, scribere, tandem verò victi vitiis Romanorum, atq; naturâ suâ in risum & rigidum cachinnum procliui. 20 Qui æque maior intemperantiam risus ciet. Sum itaque naturâ -- 21 -- irrisor, Satyricus.*

Scribimus 22 inclusi, 23 numeros ille, 24 hic pede liber,
Grande aliquid, 26 quod pulmo animæ prælargus anhelet.
26 Scilicet hæc populo,* pexusq; togaq; recenti,
Et 27 natalitia tandem cum 28 sardonyche 29 albus,
Sede leges celsa, liquido cum 30 plasmate guttur
Mobile colueris, 31 patranti 32 fractus ocello.
Heic, neq; more probo videas, 33 neq; voce serena
Ingentes 34 trepidare 35 Titos, cum carmina 36 lumbum
Intrant, & tremulo 37 scalpuntur vbi intima versu.
38 Tun' vetule auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas 39 cute perditus, 40 ohe!
41 Quò didicisse, nisi hoc 42 fermētum, & quæ semel intus
Innata est, rupta 43 iecore exierit 44 caprificus?
45 En pallor, seniumque. ô mores! vsq; adeóne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
46 At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est.
Tun' 47 cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? 48 Ecce inter pocula quærunt
49 Romulidæ saturi, 50 quid dia poemata narrent.
Heic aliquis, cui circū humeros hyacinthina 51 læna est,
Rancidulum quiddam 52 balba de nare locutus,
53 Phyllidas, Hipsipylas, vatum & 54 plorabile si quid,
55 Eliquat, & tenero 56 supplantat verbo palato.

22 In Musæo secessu. Qui facis in parua sublimia carmina cella. *Iuue. 5 Sat. 28. v. 23 Carmina poeta. 24 Orator prosa 25 Quod non sine anhelitu recitet, etiam cui pulmones validi qua spirandi instrumenta & officina. 26 Scilicet, is studiorum finis vt lauderis, vt recites.* crines. *vel togâ pexâ indutus vide Mart, ep. 58. l 2. 27 Natali die vel muneri missa vel gestari solita. 28 Annulo cui includitur Sardonix. 29 Veste candida indutus 30 Potione ad leniendam vocem. 31 Libidinanti & in lasciuiam profuso, vel quales Iuuenalis dixit*, oculosq; in fine trementes. *Sat. 7. v 240. 32 Solutus. 33 Turbida & confusa acclamatione. 34 Gestire, exilire. 35 Nobiles Romanos Titi & Marci prænomine insignes, vel Augustanos satellites à Nerone delectos. 36 Sedem libidinis, renes. 37 In libidinem excitata pruriunt, & titillantur præcordia obscœno versu tremulâ voce recitato. 38 Quem tibi solidè sapere oportuit, tu aliis voluptatē carminum paris? 39 Perfrictus frontem. Impudens*, vel, *studio aut etiam senio cutem contractus 40 Vox senis iuueniliter exultantis, & sibi in obscœno teneroq; carmine applaudentis.* & inducit quæ sequuntur. *41 Quid mihi profuerit didicisse? nisi hæc-- 42--Scientia qua me feruefacit & attollit, non secus ac massam fermentum-- 43-- E sede scientia prodiderit tandem in aliorum vsum in meam laudem? 44 Gloria cupiditas. caprificus vero è muris erumpens saxa disiicit. Plin. 16. l. 19. Mart. 10. l 2. ep. Iuuen. Sat. 10. v. 145 45 Ingenii hæc ostentatio*, inquit Poeta Iron. *ampla satis merces est palloris ex studio & perdita senio cutis. 46 Instat cute perditus poetaster, inquiens. Dulcis tamen est fama & populi præconium vbi prætereuntiū digito monstror, atq; puerorum manibus in scholis teror. Nero a. carmina sua publicè in scholis prælegi imperabat. 47 Puerorum nobilium illa in scholis ediscentium cirros, i. cincinnos alentium, qui iis grandioribus tondebantur. 48 Laudem* Respondet Poeta *volo, sed sobriam, non inter pocula & epulas à temulentis Mart. l. 4. 49 Romani proceres, Romulo oriundi. 50 Ansam fabulandi. 51 Cui hyacinthina vestis qua in conuiuio & triclinio vti licebat, non in foro, accubitoria à χλαῖνα.* nobilem a. & diuitem innuit. *52 Emisso per nares spiritu. 53 Fabulas è triuio amatorias. Phyllidos amantis Thesea, & Hypsipyles Iasonem. 54 Elegiacum. 55 Liquida voce pronunciat. 56 Palato illidit & infringit* trippeth out, *vt blæse & dulcius sonent, non viriliter.* Met, à luctatoribus.

57 Assen-

57 Aſſenſere viri. 58 nunc non cinis ille poetæ
Felix? non 58 leuior cippus nunc imprimit oſſa?
Laudant conuiuæ. nunc non è 59 manibus illis,
Nunc non è tumulo. fortunataq; fauilla
Naſcentur 60 violæ? Rides (61 ait) & nimis 62 vncis
Naribus indulges. an erit qui velle recuſet
63 Os populi meruiſſe: & 64 cedro digna locutus,
Linquere 65 nec ſcombros metuentia carmina, nec thus?
66 Quiſquis es, ô modò quem ex adverſo dicere feci,
Non ego, cum ſcribo, ſi fortè quid aptius exit,
67 Quando hæc rara auis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam. 68 neq; enim mihi cornea fibra eſt:
69 Sed recti finemque extremumque eſſe recuſo
Euge tuum & *Bellè*. 70 nam belle hoc excute totum,
71 Quid non intus habet? 72 Non heic eſt Ilias 73 Acci
74 Ebria 75 veratro, non ſi qua elegidia 76 crudi
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in 77 citreis. 78 calidum ſcis ponere ſumen,
79 Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
Et, verum, inquis, amo, verum mihi dicito, de me
*(80 Qui pote? 81 Vis dicam? nugaris, 82 cum tibi calue
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.

57 Iron. *molles auditores adclamarunt, vide quæ ad Mart. ep 4.l.1 th.*

58 *Poſt illorum aſſentationes, annon illi mortuo oſſa molliter quieſcunt ſub tenui & ſine pondere terrâ?* Ironice. *vide quæ adnotaui ad vl. verſ. Hippol. Senec.*

59 *Sepulchris.* 60 *Flores.* Iuue. Sat. 7. & in vrna perpetuum ver. *quos è ſepulchro natos, pacata & felicis defunctorum conditionis argumentum credebat ſuperſtitioſum vulgus.* 61 Ait Monitor. 62 *Criſpanti naſo nimis ſatyricè irrides naſo ſuſpendis vt lance. Turn. 4.9.* 63 *Famam laudem.* 64 *Carmina diuturnitatem & immortalitatem promerita. cedri a. ſucco peruncta tineas & cariem non ſentiunt.* 65 *Non metuentia ne aromatis & ſalſamentis garo e ſcombris vel ipſis ſcombris* anchouas *inuoluendis mandentur. ineptas enim chartas manet hoc fatum, ut thuris piperisq; fiant cuculi. Mart. ep. 2. & 49 l. 3.* 66 *Quiſquis es* inquit Poeta *quem induxi modò me monentem & mihi objicientem, cape iam animi mei ſententiam manifeſtam.* 67 *Licet concinnum poema rara auis ſit, & Phœnix alter.* 68 *Neq; enim mihi eſt cor durum, inſenſum, ἀπαθής.* 69 *Sed nego adclamationes tuas* Euge, bellè *&c. de quibus vide quæ ad Mart. ep. 4. l. 1. th. nego inquam laudationem tuam eſſe finem & ſcopum ſtudiorum & actionum.* 70 *Si enim velis examinare & perpendere has adulatorũ & ſportula conductorũ clientum acclamationes.* 71 *Quid non habet adulationis & vanitatis?* 72 *Verum hoc meũ carmen non pro fine habet laudem ſed honeſtũ & bonum, non itaq; eſt Ilias.* -73- *Labeonis, v. 4. ſupra* 74 *Digna elleboro quod Labeonis inſaniam & phreneſim purget,* vel *Ad quam ſcribendã Labeo tardum ingenium excitauit & coegit, ſumpto* -75- *Elleboro albo qui cerebrum purgat acuitq; quod ſumtitaſſe fertur Carneades aduerſus Zenonis libros ſcripturus.* 76 *Guloſi, temulẽti à cœna & poculis crudi ſtomacho.* 77 *Diuitum e citro factis triclinaribus,* aut ẽt *lucubratoriis. vide q̃ ad Iuuen. 7 Sat. 104 v.* 78 *Dare cœnam lautam. (de ſumine vide quæ ad Mart. 13. 44 vide & epig.* Ομηρεῖς μοι περὶ θρίξ τόμοι *Anthol. l 2 c. 10.) &* -- 79 -- *Veſtes depexas clienti tenuiori* *Septem lineas ſequentes interruptè interſerit Poeta 80 *Qui fieri poteſt vt donis corrogatus verum dicat?* 81 *Vin' vt ego tuis largitionibus non corruptus verum dicam?* 82 *Cum tibi (ô calue & inſulſe) venter obeſus inſtar aqualiculi prominens arguat ingenium obtuſum, fieri poteſt vt ſubtile quid à te aut acutum expectemus?*

83 O Iane.

83 Bifrons i. sapiens qui vides πρόσσω καὶ ὀπίσσω, ô te beatum.
84 Nullus digitus in formam rostri ciconiæ incitit, pecketh. à tergo extentus deridet.
85 Asini aures intus albis pilis hirsutas, easdemq; mobiles quas exprimunt duo digiti extenti & moti.
86 Nec tantum lingua quantum sitiens canis exerit.
87 Apuliæ n. intensus calor exiccat.

83 O Iane, à tergo quem 84 nulla ciconia pinsit,
Nec 85 manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ, quantum 86 sitiat canis 87 Apula, tantum:
Vos ô 88 patricius sanguis, quos viuere fas est
89 Occipiti cæco, 90 posticæ occurrite sannæ)
Quis populi sermo est? 91 quis enim? nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, 92 vt per lêue seueros
Effundat iunctura vngues. scit tendere versum
Non secus ac 93 si oculo rubricam dirigat vno:
Siue opus in 94 mores, in 95 luxum, in 96 prandia regum
Dicere, res grandes nostro dat musa poetæ.
97 Ecce modo heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Græcè, 98 nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare, vbi corbes,
Et focus, & porci, & 99 fumosa Palilia fœno;
Vnde 1 Remus, sulcóq; terens dentalia, 2 Quinti,
Quem 3 trepida ante boues Dictatorem induit vxor:
Et tua aratra domum lictor tulit. 4 euge poeta.
* Est nunc 5 Brisæi quem 6 venosus liber Acci,
Sunt quos Pacuuiusque, & 7 verrucosa 8 moretur

88 Senatorum filii, nobiles. 89 Absq; oculis ab occipitio. 90 Derisioni à tergo obviam ite. ab adulatore vobis cavete. 91 Respondet assentator muneribus corruptus. *Quis n. alius populi de te sermo est quàm te esse exactissimum poetam, omnibus numeris absolutum atq; extra iudicii aleam positum? 92 Metaph. à marmoratis ductâ qui inter expoliendum iuncturæ levitatem vngue explorant, ne qua sit scabrities vel asperitas. 93 Metaph fabris lignariis, qui ad amussim cretâ vel rubricâ notant quod fabrefactum & politum velint. idq; clauso altero oculo, ne distracti radii male colliment. 94 Siue opus sit scribere Comœdiam quæ morum & vitæ humanæ speculum: siue- 95 -- Satyram, quæ luxum, delicias aliaq; vitia carpit: siue -- 96--Tragœdias, quarum argumenta prandia regum impia vt Atrei, Thyestæ Terei. imò grande & graue epicum carmen summâ dexteritate, & arte scribere nouit noster poeta. 97 Vidimus Neronem & alios* inquit Poeta *qui solebant è Græcis transferre, & certamina artium in ludis Græcis inire; modo audere & proferre heroica argumẽta cuiusmodi sunt. Troica Meronis & Ilias Labeonis. 98 Qui ne lucum quidem, cucurbitam cupressumve simulare sciant. imò ne rus quidem laudare. quæ poetices tyrunculis progymnasmata sunt. 99 Festo in honorem Palis deæ pastorum 1. Cal. Maias, qui dies natalis fuit vrbis Romæ. quibus rustici coniectis in ignem fœno & stipulâ fumum & flammam transilientes se expiare credebant. Victorino a. Parilia dicuntur quod illo anni tempore omnia sata parturiant, pariantq;, & Athenæo. 8. l. 16. c.* παρίλια. *1 Vnde frater Romuli ortum habuit* i vnde authores Ro. generis ortum habuerunt *2 Et tu ô Quinti Cincinnate, quem arantem missus à S. P. Q. R. viator Dictatorem salutauit. Plin. 8 l. 3. c 1* vnde & nobiles & patres prodierunt. *3 Racilia, festina vel perterrita togâ induit maritũ Dictatorem iam salutatũ & viator te Dictatorẽ salutatum missus aratrũ tuum portauit domum.* 4 Scoptice. *Egregius sanè poeta qui alta illa & sublimia aggrediatur, præludiis hisce poeticis non exercitatus* * Alius est qui aspera & obsoleta veterum poetarum verba affectat. 5 *Bacchici, à Baccho qui Brisæus dictus, quod Accius scripsit Bacchas Tragœdiam & legi potest* Briseis, *vt sit nomen tragœdiæ scriptæ ab Accio, vt Antiopa trag script. à Pacuuio. veteri item tragœdiographo. 6 Turgens & sufflatus, 7 Salebrosa & aspera. 8 Delectet.*

9 An-

9 Antiopa, 10 ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere * lippo.
Cum videas, quærisne, vnde hæc 11 sartago loquendi.
Venerit in linguas? vnde istud dedecus, in quo
12 Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?
13 Nilne pudet, capiti non posse pericula cano
Pellere, quin 14 tepidum hoc optes audire? *decenter!*
15 Fur es, 16 ait Pedio: 17 Pedius quid crimina 18 rasis
19 Librat in antithethis. 20 doctas posuisse figuras
Laudatur, 21 bellũ hoc. 22 hoc bellũ? an Romule ceues?
23 Men moueat quippe, & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas cùm fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum 24 nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet 25 incuruasse querela. (dis:
26 Sed 27 numeris decor est, & unctura addita 27 cru-
Claudere sic versum didicit, 28 *Berecyntius* 29 *Attin*,
Et, qui cœruleum dirimebat 31 *Nerea* 31 *delphin*,
32 *Sic*, costam longô subduximus Apennimô.

9 Tragœdia de Antiopa vxore Lyci regis Thebarum qui eam à Ioue sub specie Satyri compressam repudiauit, superinducta Dirce à qua multis modis cruciata est Antiopa.

10 citat hęc ex Pacuuio vt im propria, audacia, & affectati soni.

* *Vide Sat. 2. ver. 72.*

11 *Locutio confusa aspera, & odiosa instar strepitus sartaginis.* 12 *Trossuli dicti equites Roman. quod Trossulum oppidum sine peditum auxilio ceperint*, vel *leues*, *i. delicati & molles auditores exultant & applaudunt tibi.* 13 *Tu autem patrone.* hîc a. obiter perstringit Oratorum vanitatem qui laudi & famæ artificii sui student magis quam clientum capiti & vitæ. *cur non potius a sene ac misero reo capitale periculum auertis, quàm laudem eloquentiæ affectas?* Cupit se approbarē nō causam lenocinia & flores artis conquiris, &c. *de Montano, Seneca præf. ad 4. l. Controuers.* 14 *Tepidam & modicam laudationem.* 15 *Expilasti fanum Æsculapii.* 16 *Ait accusator Pedii, patronus Cirenensium.* 17 *Quid contra refert Pedius*, vel *Pedii patronus? non diluit crimina lacertis argumentorum, sed sententiis & figurarum flosculis vsus, Neroni vel iudicibus placere studet.* 18 *Nimium politis.* 19 *Expendit, vt sint inuicem parisa & isocola.* 20 *Alii legunt* doctus, vt sit qui sciat pos. fig. *Hellenismus.* 21 *Hoc* inquiunt Auditores *pulchre & belle dictum est* 22 *Hoccine bellum?* repetit cum indignatione poeta. *Heu quantum degenerastis à masculà & Romanà virtute, qui verboso & λογοδαιδάλῳ tabulæ applaudatis, adulatorie & quasi canum more clunes agitantes?* 23 *Ego certè non magis moueor huiusmodi oratione præposterâ, quæ quæ causà desertà lenociniis artis se venditat: quam si quis tabulam naufragii sui (pro more naufragorum) pictam ex humero portans cantaret, cum fletu eum & voce lamentabili me ad misericordiam mouisse oportuisset quò illi assem darem* 24 *Non meditatum & effictum.* 25 *Flectere, & mouere ad misericordiam.* 26 *Redit poeta ad sui temporis poetastros, &, vt dicam, carminifices, qui omnem carminis laudem concinnâ versus structurâ & rhythmo positam credebant.-- 27 --versibus ipsis vtcunque rerum pondere & soliditate destitutis, nec ad iudicii solem excoctis, figuratis nimium & audacibus, atque compositione tessarulatâ scrupulosis.* 28 Videntur ista citari ex Attine Neronis, de quo Dio, in his a. poeta rhythmum improbat. 29 *Puer adamatus Cybele dicta Berecynthia à monte Phrygia Berecyntho vbi colebatur.* 30 *Mare.* Metonim *deum sc. maris.* 31 *Vehens Ariona.* 32 Et hic versus, de Pœnis partem Apennini disrumpentibus, ineptus est, habet n. vltimam Penthemineri similiter cadentem, & in quinto affectatum spondæum quem costam subductam quidam exponunt

33 *Arma virum*, nonne hoc 34 spumosum & cortice pingui?
35 Vt ramale vetus prægrandi subere coctum.
36 Quidnam igitur tenerum, & laxa ceruice legendum?
37 *Torua* 38 *Mimalloneis implerunt cornua* 39 *bombis*
Et raptum 40 *vitulo caput ablatura* 41 *superbo*
42 *Bassaris*, & 43 *lyncem* 44 *Mænas flexura* 45 *corymbis*
46 *Euion ingeminat* 47 *reparabilis adsonat Echo.*
48 Hæc fierent, si 49 testiculi vena vlla paterni
Viueret in nobis? summa 50 delumbe saliua
Hoc natat in labris: & in 51 vdo est Mænas, & Attin,
52 Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit vnguos.
M.* Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? 53 vide sis ne maiorum tibi fortè

33 Siquidem (obiicit turgidorum versuum adfectator) grandia carmina & sublimia non probas: quid tibi videtur Virgilii Æneis? annon & hac- 34- turgescens charactere inflato?

35 Est sanè, resp. Persius, *ramus vel arbor grandis corticis, sed cuius humorem decoxit ætas. i. sublime carmen & solidum est.* 36 *Quodnam igitur carmen est minus asperum, elegantia gestus & molliter flexa ceruice inter pronunciandum?* 37 Resp Poeta *Ironice:* hæc è Bacchis Neronis, quarum meminit Xiphilin in Nerone, quoad verba tumida, quoad materiam elumbia, iunctura porro tenera, quorum duo clausum habent Penthemineri consonum, & quæ alternatim rhithmica sunt, tertio similiter cadenti primo quarto verò secundo. 38 *Mimallones dicuntur Bacchæ à Mimante Ioniæ monte, Baccho sacro: vel à μιμεῖσθαι.* 39 *Propriè apum sono, hic tubarum, & cornuum.* 40 *Pentheo quem mater aliæque Bacchides furore correptæ vitulum esse putantes discerpserunt.* 41 *Bacchi & Orgiorum contemptori.* 42 *Agaue mater Penthei. Bassaris vero est Bacchi ministra, dicta à Bassareus, quod nomen Bacchi est, à βάζειν, i. vociferando,* al. *à pelle vel genere vestis qua induebantur Bacchi sacerdotes.* lateri ceruina sinistro Vellera dependent. *Ouid 6. Met de Procne habitum Bacchæ sumente.* 43 *Qui currum Bacchi trahit.* 44. *Baccha à μαίνεσθαι furere.* 45 *Fræno ex hederis seu corymbis intortis ornato, vel virga è thyrso.* 46 *Bacchum à voce bacchantium εὖ οἷ. vel à Ioue salutatum εὖ υἱὸν, ob res strenuè gestas in bello aduersus gigantes.* 47 *Repercussa resonans.* 48 Huiusmodi carmina. 49 *Trisca & mascula virtutis.* 50 *Hæc eneruia non petuntur ex imo pectore, blæse tantum & tenerè formantur in extremis labris, & primore lingua, quæ saliua scatet.* 51 *Liquida & molli voce recitantur illæ fabulæ Neronis, Bacchus & Attis,* 52 *Non sapit intenti studii notas vbi poeta cogitabundus* Sæpe caput scaberet, vivos & roderet vngues. *Horat: Sat. 10. lib. 1.* * *Sint hæc ita sanè. quid ad te? num? scius contra ibis & irritabis nobiles mordaci tua reprehendendi libertate offensos?* 53 *Vide si vis? de autem corripitur, tanquam à vido olim 3. coniug. vt cane, vale, ferueri.*

Limi-

Limina 54 frigescant: 55 sonat heic de nare canina
Litera P. Per me equidem sint omnia protinus 56 alba.
Nil moror. euge. omnes omnes bene miræ eritis res.
Hoc iuuat: 57 heic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
Pinge duos angues; pueri, sacer est locus: extra
Meiite. discedo. 58 Secuit 59 Lucilius 60 vrbem,
61 Te lupe, te Muti, & 62 genunum fregit in illis;
Omne vafer vitium 63 ridenti 64 Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus 65 excusso populum suspendere naso:
Men' mutire nefas, nec clam, nec 66 cum scrobe? M. nusquam.
P. 67 Heic tamen infodiam. Vidi vidi ipse, libelle:
68 *Auriculas asini quis non habet?* 69 Hoc ego opertum,
70 Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
71 Iliade. 72 Audaci quicunque afflate Cratino,
73 Iratum 74 Eupolidem 75 prægrandi cum sene 76 palles
Aspice & 77 hæc, si fortè aliquid decoctus audis.
78 Inde 79 vaporata lector mihi ferueat aure.
80 Non hic, 81 qui in crepidas Graiorum ludere gestit

54 Ne potentum fores, sportula & mensa frigidè minusq; gratè te excipiant. Iuuen. 3. Sat. Limine sub moueor. *Alii exponunt Ne quis potentiorum tibi mortem frigidam inferat allusumque volunt ad illud Horatii. Sat. 1. l. 2.* O puer vt sis vitalis metuo maiorum ne quis amicus Frigore te feriat *nec male.*
55 In his enim potentiorum liminibus facilis est ira. vel, *In his Satyris tuis nimium est mordacitatis & caninæ facundiæ. R. enim litera est irritati & hirrientis canis.* *56 Quando ita vis. sint quidem per me omnia. quæ faciunt scribunt, dicunt, pulchra honesta, proba.* Concessio ironica. *hoc nimirum te aliosque Romanos delectat, vt laudemini, vt approbemini vbique* *57 Vt nefas ducitur in sacro loco aluum exonerare vel meiere, eiusque religionis symbolum appinguntur angues tanquam genii loci, & qui inde terreant & submoveant pueros: ita (inquis) sacrosancta sint Neronis & nobilium carmina cautum sit ne quis ea Satyrico aspergat aceto vel vrinâ; discedo itaque.* *58 Cur autem discedam, cum Lucil. vrbem libere notarit?* *59 Qui primus Latinorum Satyram scripsit Iuuen Sat. 1. vers. 20.* *66 Mores Rom. vrbis.* *61 Etiam nobiles nominatim: Rutilium Lupum Cos. & Mutium Albutium.* *62 Mordicus carpendo.* *63 Non indignanti.* *64 Horatius, mirus artifex per iocum & amicitiam, ciuium Rom. vitia Satyris & epistolis perstringere* *65 Salsè deridere & tectè, naso in iras & irrisiones non rugato. vide supra vers. 40* *66 Vt Midæ tonsor.* fab nota. *67 Huic libro insusurrabo. vt ille tonsor scrobi.* *68 Omnes peruersè iudicant de carminibus vt Midas de musicis sonora modulatis præferunt.* *69 Hoc allegoriâ rectum, vt illud scrobe* *70 Satyricam hanc ridendi libertatem tibi tam pro leui habitam.* *71 Illius Labeonis, supra v 4. & v. 50* *72 Quicunque afflatus es legendo Cratino, qui maxima veteris comœdiæ libertate Atheniensium vitia carpebat.* *73 Infestum vitiis.* *74 Priscæ comœdiæ scriptorem.* *75 Aristophane item comico.* *76 Studiosè seu* μετὰ πάθους *legendo hos* *77 Mea.* *78 Ab iis tribus Poetis Comicis eorumque lectione.* *79 Calefacta, præparata.* *80 Non hic mihi lector sit.* *81 Qui Græcorum cultus elegantiam instituta & studia spernit.*

Spernit

81 Qui corporis vitium alteri exprobrare gaudet. Naturalia vero corporis vitia non sunt in aliis reprehendenda. Plato in Protag commise

Sordidus, & 82 lusco qui poscit dicere, lusce:
Sese aliquem credens, Italo quod honore 83 supinus
Fregerit 84 heminas 85 Areti 86 ædilis iniquas:
Nec qui 87 abaco numero, & 88 secto in puluere metas
Scit risisse vafer, multùm gaudere paratus,
Si 89 Cynico barbam petulans 90 Nonaria vellat.
91 His mane 92 edictum, post prandia 93 Callirhoendo.

rationepotius digna Aristot. Ethic Nicom 3.l c.5 83 Vultu elatus, inflatus. quod in municipio aliquo obscuro Italiæ magistratu functus sit, vtcunque imo. Ædilatu sc. 84 Ab ἥμισυ dimidios sextarios, hic pro omni mensura. 85 Oppidi in Tuscia. Alii legunt Eretis *quod Sabinorum oppidum. Stephano ἤρητ@. 89 Ædilium inter alia munera erat iniquas mensuras frangere. 87 Arithmeticorum tabula. 88 Figuras, quas Geometræ virgâ in puluere depingunt hoc autem extremæ est dementiæ & impudentiæ, res per se laudatras deridere velle, artibus & Philosophis illudere. 89 Alludit ad Diogenem cui barbam vellebat Lau. 90 Meretrix, quæ à nona hora prostat. 91 Huiusmodi auditoribus, & lectoribus vanis atque ineptis. 92 Edictum pretoris & forum, ad auaritiam. 93 Scortum, ad libidinem.*

SATYRA II.

Gratulatus Macrino sapientiam, quæ sola rectè orare docet; a aliorum impia, stulta & inutilia vota damnat. b Illos deinde taxat, qui aliud voto velle, aliud re agere videntur. c Eos denique ridet, qui deos, cupiditatis suæ modulo eos metientes, opimis hostiis & muneribus colunt: cùm reuera dij non munus sed mentem, non plenas sed puras respiciant manus.

1 Natalem. 2 Niueo albo: à Thracum more qui faustos dies albis calculis, infelices nigris computarunt. 3 Felix ipse & faustus.

HVnc, Macrine, 1 diem numera 2 meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit 3 candidus annos.
Funde merum 4 Genio. non tu prece poscis 5 emaci,
Quæ 6 nisi seductis nequeas committere diuis.
At 7 bona pars procerum 8 tacita libabit 9 acerra.
Haud cuiuis promptum est, 10 *murmurque humilesque susurros*

4 Angelo, quem credebat antiquitas vnà genitum, pædagogum custodemque datum, cui lautius indulto natali quoque die sacra fiebant, preces ac vota concipiebantur hunc itaque quum qui iniusta & impia precantur, cæsis victimis sibi propitium imò obsequentem reddere volunt, tu iusta & pia precatus, vino & thure placa. 5 Conditionali ἐμπορικῇ. Horat. 29. od. 3. l. Votis Pacisci. *6 Nisi semotis ab arbitris, ne audiant homines quæ tu à diis poscis. 7 Magna. 8 Ipsi taciti, submissa voce & ore arcano. 9 Thuribulo. 10 Tacitas preces.*

Tollere

Tollere de templis, & 11 *aperto vivere voto.*
12 Mens bona, fama, fides, hæc 13 clare, & vt audiat hospes:
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat: ô si
14 Ebullit patrui præclarum funus! & ô si
Sub rastro 15 crepet argenti mihi seria 16 dextro
17 Hercule! pupillumve vtinam, quem proximus heres
18 Impello, 19 expungam: namque est 20 scabiosus, & acri
Bile tumet, Nerio iam tertia 21 ducitur vxor.
Hæc sanctè vt poscas, 22 Tiberino in gurgite mergis
Mane caput bis, terque, & 23 noctem flumine purgas.
Heus age, responde, minimum est quod scire laboro:
De Ioue quid sentis? 24 estne vt præponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio? an scilicet hæres?
Quis potior iudex, puerisue quis aptior orbis?
25 Hoc igitur quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio: pro Iuppiter ô bone clamet,
Iuppiter! at sese non clamet Iuppiter ipse?
26 Ignouisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex
27 Sulfure discutitur 27 sacro, quàm tuque domusque?
28 An quia non fibris ouium, 29 Ergennaque iubente,
Triste iaces 30 lucis, 31 euitandumque 32 bidental,
33 Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam

11 Nihil deum rogare quod non palam liceat. Martial. ep. 40. l. 1. 12 Contingant mihi. 13 sc. precatur. 14 Pro Ebullierit, ut dedim pro dederim; Casaub. Metaph. ab aqua ebulliente. O vtinam patruus meus diues efferatur, funalibus sets funebri pompa splendidus, mihi relicturus præclaram hæreditatem! 15 Inuenta mihi fodienti aranti ve 16 Propitio, fauente 17 Opertorum thesaurorum præside, vel πλυτ οδότη.

cui eo nomine decima penduntur 18 Subsequor, in secunda cera substitutus heres. 19 Ex tabulis testamenti. rectiùs *de medio tollam, i. ex vita. 20 Namque & spem & rationem voti facit ipsius χαχεξία: ex suffusa n. bile est valetudinarius. 21 Ad sepulchrum,* vel *in matrimonium fœneratori illi tertia ducitur vxor: mea tamen viuit. 22 Vota aut sacra facturis mos erat se vina aqua purificare. Iuuenal. Sat. 6. v. 524. 23 Noctis Veneream pollutionem,* aut *insomnia 24 An censes Iouem iustiorem esse aliquo homine: quo? an Staio Albio Oppianico iudice corruptissimo? an dubitas præferre Iouem Staio? quis aut iustior aut melior tutor Ioue? 25 Audiat tamen sceleratissimus ille veneficus & corruptissimus Iudex Staius vota hæc impia quæ tu ad Iouem concipis ille statim exclamabit indignabundus, O Iupiter. Quanto magis ipse Iupiter fulmine vindicabit impias has preces. 29 Tu tamen credis Iouem tibi veniam ad omnia indulgere, quia vides arbores fulgaratas te sospite, tuisque saluis. 27 Fulmine, quod δειώδες, i fulsereum. 28 An quia tu non fulguritus taces & expiandus consultis ouium extis a-29-Fulguritorum procuratore & expiatore Etrusco-30-Vt il ex fulmine icta in lucis parum castis,* vel *in bidentali quod æque ac lucus est colliculus sepim ine consecratus &-31-sacrum, quod qui calcarit incestatur 32-cui fulgurito consecratur bidental h. e. locus in quem decidit fulmen, circumseptus adiecta ara in qua bidentibus expiatur-33-An ideo credis Iouem se tibi præbere ludibrio & contemptui habendum? alludit ad Dionysium, qui antea Æsculapio barbam detraxit.*

Iuppiter

Iuppiter? aut quidnam est qua tu mercede deorum
34 Emeris auriculas? 35 pulmone, & lactibus vnctis?
* Ecce auia, aut 36 metuens diuûm matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque vda labella
37 Infami digito, & 38 lustralibus ante saliuis
Expiat, 39 vrentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & spem 40 macram supplice voto
Nunc 41 Licini in campos, nunc Crassi 42 mittit in ædes.
Hunc optent generum Rex & Regina; puellæ
Hunc rapiant: quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando 43 vota; negato
Iuppiter hæc illi, quamuis te 44 albata rogarit.
b 45 Poscis opem neruis, 46 corpusque fidele senectæ:
Esto, age: sed 47 grandes patinæ. 48 tucetaque crassa
49 Annuere his superos vetuêre, 50 Iouemque morantur:
51 Rem struere exoptas cæso boue, 52 Mercuriumque
53 Arcessis fibra: 54 da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum: 55 quò pessime, pacto
Tot tibi cum in flammis iunicum omenta liquescant?
Et tamen hic extis, & opimo vincere 56 farto

34 Stipulatus tibi obnoxios reddidisti? 35 An fortè pinguibus extis?
* Ab impiis auarorum precibus descendit poeta ad superstitiosa mulierecularum vota.
36 Superstitiosa. Pulchra est hac die lustrici hypotyposis, qui puellarum octauus est, puerorum nonus quo die puerum lustrabant, votis pro eo conceptis & nomine illi indito, unde & Nominalis dictus. 37 Medio, qui cæteris contractis extendi solet in cinadorum & mollium notam; quòd penem repræsentet. 38 Saliua purgatoriam vim habere credebatur, & ad fascina inhibenda valere. Bona verò seaua causa & ad placandam Nemesim, quam enormiori gloria inuideri credebant, saliua, infamis digitus, & τῆς σαθῆς effigies adhibebantur quasi præfiscinia. Plin l. 28. c. 2. & 4. 39 Fascinantium oculorum, qui intuendo enecant, perniciem amoliri perita. 40 Ancipitem, lentam, vel *ipsum puerum tenellum, de quo spes nondum magna. 41 Licinii Stolonis* alii intell. *Licinum Augusti libertum & tonsores. & M. Crassi diuitis. 42 Votis illi optat latifundia Licini & ædes Crassi, in quorum quasi possessionem mittit puellum votis suis superstitiosa mulier. 43 Hæc impia, stulta, noxia vota. 44 Candida & pura veste amicta. 45 Precaris à Diis robur, vires, & 46 Validum, quod sustentet senectutem, corpus 47 Immodicus tamen cibus tuus & 48 Multiplex, varia concoctionis, cuiusmodi sunt tucetum & minutal è similis carnibus minutim concisis. 49 Votis hisce tuis respondere non patiuntur deos 50 Iouisque hac in re indulgentiam vel retardat, vel irritam facit. 51 Rem familiarem ἐπισωρεύειν augere, exoptas, prodige interim boues mactans, superstitiosè se prouentum è crebris victimis sperans tanquam apes ceu Phœnices è cinere & rogo. 52 Deum Lucrium 53 Iugibus vocas victimis. 54 Da* inquis *vt fortunet res familiaris. 55* Respondet Mercurius, vel Poeta. *Quo pacto fortunet & crescat tibi pecus, cum tu insanis sacrificiis tot pecudes absumas? peculii tui proprius carnifex & lupus. 56 Vel libo è farro, vino, melle, &c.*

Intendit: 57 iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur iamiam: donec deceptus, & exspes
Nequicquam fundo 58 suspiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, 59 incusaque 60 pingui
Auro donaseram, 61 sudes & pectore 62 læuo
Excutias 63 guttas, 64 lætari prætrepidum cor;
64 Hinc illud subiit, auro sacras quòd 65 ouato
66 Perducis 67 facies. nam 68 fratres inter aënos,
Somnia 69 pituita qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunto, sitque illis aurea barba.
Aurum 70 vasa Numæ, 71 Saturniaque 72 impulit æra,
73 Vestalesque vrnas, & 74 Thuscum fictile mutat.
O 75 curuæ in terras animæ, & cælestium inanes!
Quid iuuat hoc, templis 76 nostros immittere mores,
Et 77 bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?
78 Hæc sibi 79 corrupto 80 casiam dissoluit oliuo:
Et 81 calabrum 82 coxit 83 vitiato murice vellus;
Hæc 84 baccam 85 conchæ rasisse, & 86 stringere venas
Feruentis 87 massæ 88 crudo de puluere iussit.
89 Peccat & hæc, peccat: vitio tamen vtitur; at vos

57 Et falsa spe lactans, sibi dicit *Iam, &c.* 58 *Tinniat iam rarior in fundo crumenæ prope exhaustæ sacrificiis. vel,* Pathos numo attributum. 59 *Cælata.* 60 *Solida* vel *crassa lamina.* 61 *Præ gaudio.* 62 *Peruerso.* vel *sinistro à vehementiore cordis commotione.* 63 *Sudoris,* vel *lachrymarum quæ repentino sæpe gaudio oboriuntur.* 64 *Quia tibi cordi est aurum, diis etiam credis esse, vitiis tuis illos æstimans: & hinc, &c* vel, *Credis superstitiosus tibi euenisse hoc aurum à Diis missum quorum facies & femora auro i[l]linis.* 65 *Triumphato & ex hostibus prædato.* 66 *Illinis.* 97 *Statuarum in Pantheo Romæ* 68 *Stabant in Apollinis Palatini porticu effigies aneæ quinquaginta filiorum Ægypti, quibus vt & Apollini, Æsculapio, Isidi, &c. attribuit vetustatis superstitio vim in somnus indicandi curationes & remedia morborum. Quod si cui persuasum esset se ab his vel illis istorum fratrum certius ac verius somnium accepisse, eos præ cæteris coluit & inaurauit. Alii ad Castorem & Pollucem referunt* 69. *Pituita defæcata, discussisque humoribus vitiosis, certiora sunt somnia.* 70 *Et quoniam nobis homunculis aurum in deliciis & votorum summa est. hoc diis æque gratum opinamur atque hinc aurea iam omnia in templis, atque aurum per scelus, & nefas conflatum expulit è templis simplicitatem fictilium, qualia Numa in sacris adhibebat. Iuuen Sat. 1. v 116* 71 *Priscis in vsu & in Saturni æde condita* 72 *Loco & precio mouit.* 72 *Capedines & lauacra Vestæ.* 74 *Testes vasa ex Etruria Romam allata,* vel *religionem simplicem ab Etruscis ductam.* 75 *Cernuæ & pronæ velut pecudes.* 76 *Inducere cupiditates & alia vitia nostra* 77 *Existimare quæ diis bona sint, ex affectu nostra carnali.* 78 Hæc palpa i. carnalis corruptio, non contenta naturali rerum simplicitate miseri & vitiat omnia. hic tamen sita vitiatis vtitur, saltim fruitur: diis tamen nullo sunt vsui. Quorsum itaque diis hæc dicamus: emaci nempe nundinatione vt meliora ab iis accipiamus. 79 *Dum vnguentum conficit & casiam & oleum perdit* 80. *Sat. 6 vers 36.* 81 *Tarentinam lanam, quæ optima.* 82 *Coquendo infecit tinxit.* 83 *Liquore è conchylio muricis, qui & ipse periit.* 84 *Margaritam.* Pearle. 85 *E concha radere. chonchæ enim adhærescunt, neque auelli queunt, nisi lima. Plin 9. l. 35. c.* 86 *Conflare.* 78 *Metallis.* 88 *Ramentis & ballucis, quæ è fodinis eruuntur.* Care. 89 *Vitiosa est hæc luxuria,* vide supra 78 notam. *vsus tamen aliquis ex his vitiis, sed auri in templis nullus.*

Huc

Dicite Pontifices, 90 in sancto quid facit aurum?
Nempe hoc, quod 91 Veneri donata à virgine pupa.
Quin damus id superis de magna quod dare 92 lance:
Non possit magni 93 Messala 94 lippa propago?
Compositum 95 ius 96 fasque 97 animo, sanctosque recessus
Mentis, & 98 incoctum generoso pectus honesto.
Hæc cedo vt admoneam templis, & 99 farre litabo.

90 Templis vel Deorum sacris. 91 Vt ephœbi bullas penatibus, sic puperes virgines Veneri pupas consecrabant, à qua pro pupis, Angl. Babies, *veros infantes precabantur: haud secus faciunt qui aurum diis offerunt. 92 Patella diuites è lance, pauperes ex acerra libabant. 93 M. Val. Coruini Messala,* vel *Aurelii Mess.* synced *pro quouis diuite & nobili. 94 Qui animo & oculis erat vitiosus gulosus quippe & maioribus indignus. 95 Quoad legem humanam. 96 Quoad diuinam legem. 97 Intima animi penetralia & cogitationes. 98 Animum penitus inbutum 99 Mola salsa. Hor 23. Od. lib. 3* Farre pio saliente micâ. *i. ipse si purum & simplicem attulero animum parco ac simplici sacrificio deum placabo.*

SATYRA III.

Sub persona Stoici philosophi monet iuuenes ne desidia & molliti ei indulgentes, nedum patrimoniis & natalibus freti, philosophiæ studia negligant: Quæ vitiorum morbis medetur, virtutem & honesta officia docet, animum bene conscium & vitæ felicitatem largitur.

1 Nempe hæc assidue? iam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas 2 extendit lumine rimas:
3 Stertimus 4 indomitum quod 5 despumare Falernum
Sufficiat, 6 quintâ dum 7 linea tangitur 7 vmbrâ.
En quid agis? siccas 8 insana 9 canicula messes
Iamdudum coquit, & patula pecus omne sub vlmo est,
10 Vnus ait comitum. verumne: itane? ocyus adsit

1 Inclamat dormientes discipulos philosophus, vel qui nobili iuueni additur comes pædagogus. *infra not. 10. Nunc autem inquit Taurus apud A. Gell. l. 6 c 10. expectant philosophi ad fores iuuenum donec hesternam edormierint crapulam. 2 Latiores apparere facit* vel *extendere videtur, cum sol per rimas lumen transmittat. 3 O iuuenes, discipuli mei & est subtimida reprehensio, in prima persona. 4 Durum, concoctu difficile,* vel, *non dilutum, quod vix plurimâ aquâ temperari possit. 5 Decoquere, edormiscere. 6 Solaris horologii, inæqualis, planetaris ad diem ciuilem. 7 Gnomonis quintâ vmbrâ meridionali proxima.* Hypallage. *Dum quinta linea tangitur vmbra. 8 Quæ insanos i. morbidos reddat homines,* vel, *quæ in rabiem agat canes. 9 Sol in Cancro, cuius indicium est ortus stella Canicularis. 10 Pædagogus, vt supra not. 1. vel.* Iuuenum, condiscipulorum, expergefactus: ait vnus *verumne? Itane?*

Huc

Huc 11 aliquis. nemon? turgescit 12 vitrea bilis:
13 Findor. 14 vt Arcadiæ 15 pecuaria rudere credas.
Iam liber, & 16 bicolor 17 positis membrana capillis
Inq; manus chartæ, 18 nodosaq; venit 19 arundo.
Tunc 20 queritur, crassus calamo quod pēdeat humor,
21 Nigra quod infusa vanescat sepia lympha:
Dilutas queritur 22 geminet quod 23 fistula guttas.
24 O miser. inque dies vltra miser, huccine rerum
Venimus? at cur non 25 potius, 26 teneroque columbo
Et similis regum pueris, 27 pappare minutum
Poscis, & iratus mammæ 28 lallare recusas?
29 An tali studeam calamo? 30 cui 31 verba? quid istas
Succinis 32 ambages? 33 tibi luditur: 34 effluis amens,
Contemnêre, 35 sonat vitium percussa, 36 malignè
37 Respondet 38 viridi non cocta fidelia 38 limo.
39 Vdum & molle lutum es, 40 nunc nunc properandus, & 41 acri
Fingendus 42 sine fine 41 rota. 43 sed rure paterno
Est tibi 44 far modicum, 45 purum & sine labe salinum.

11 E famulis. 12 *A calore vel effectu. Horat. li. 1 Sat. 3* Splēdida, *quæ se è splendore prodit.* 13 *Ira cogor in vociferationem.* 14 Resp. Philosophus cum indignatione. *vel lege,* Finditur Arcadiæ pec *ex persona poetæ vel Philosophi dicentis: Iuuenis indignatur & discruciatur vociferans instar asini rudentis.* 15 *Asinos, quos Arcadia habet maximos,* 16 *Introrsum candida, extrorsum crocea.* 17 *Vbi ipse iuuenis compsit capillos,* vel *membrana pumice leuigata demptis cap.* κατὰ τὴν χρηστικῶς *pro pilis.* 18 *Interstitiis & geniculis.* 19 *Calamus scriptorius* Metonym. 20 *Caussatur atramentum spissum nimis & lentum esse, hærere calamo, non fluere* 21 *Infusa mox aquâ, prætendit nimis liquidum fieri atramentum è succo sepiæ, atque vanescere* 22 *Liquidius fluat & maculet.* 23 *Calamus scriptorius.* 24 *O miser adolescens, futureque indies miserior: hiccine tandem laboris ac spei fructus, vt, ridiculas ignauiæ prætendens causas studium fictis excusationibus supplere velis?* 25 *Quàm philosophiæ operam des.* 27 *Quem sua mater vel puella delicatè alit.* 27 *Pappam & buam, cibum præmansum, minutum.* 28 *Dormire ad lallum. i. nutricis occinentis nænias.* κατὰ τοῦ βαυκαλήσεις. *Athen. 14.* Aulon. epist. 17. Lalli somniferos modos. 29 Verba iuuenis. 30 Refert Philos. 31 *Sup. das?* 32 *Causationes & tergiuersatores.* 33 *Tu te ipse ludis, tuo damno. de te.* 34 *Effluit & perit tibi tempus,* vel *Diffluis mollitie & voluptatibus, vt vitiatum vas.* 35 Vt fictile vas ex argilla non probè cocta digito tactum & exploratum, tinnitu rauco vitium, rimas & crudam materiam prodit: ita tu futili & rudi sermone ignorantiam tuam. 36 *Raucum, non acutum & tinnulum.* 37 *Resonat.* 38 *Vas fictile ex argillâ crudâ, nec bene coctâ* Metaph. 39 *Rudis es materia. capax tamen formæ si te submiseris figulo, i. magistro* 40 *In iuuentute.* 41 *Accuratâ & seueriori disciplinâ.* 42 *Sine intermissione aut mora.* 43 Tu verò obiicies, tibi non tam artibus opus esse, cui sit à patre domus & res mediocris. 44 *Census* ἀυτάρκης. 45 *A maioribus non fraude quæsitum. vel ex argento puro i. non celato.* vel mundum, *vt sit suppellex lauta & nitida salinum autem sacram mensam facit, vt quo primitiæ cum sale diis offerebantur.* Lips. Saturnal. 1 2.

46 *Quæ libationes ad focum feruntur.* 47 *Quæ te securum reddat.* 48 *Inflari & ostentare te.* 49 *Generis ordine, stirpe. Iuuen. Sat. 8. v. 1.* 50 *Nobilissima & antiquissima Rom familia ex Etruria ortum habuere.* 51 *Successionis lineam. vide quæ ad Sat. 8. Iuuen. vers. 1.* 52 *E tua familia.* 53 *In atrio inter imagines maiorum.* vel *in recognitione equitum, tu eques trabeatus vide Iuuen. Sat 8 v 259.*

Quid metuas? 46 cultrixq; foci 47 secura patella est.
Hoc satis? an deceat 48 pulmonem rumpere ventis,
49 Stemmate quod 50 Tusco 51 ramũ millesime ducis,
Censoremue 52 tuum vel quod 53 trabeate salutas?
Ad populum 54 *phaleras: ego te intus, & in cute noui.*
Non pudet ad morem discincti viuere 55 Nattæ?
Sed stupet hic vitio, & fibris increuit 56 opimum
Pingue. 57 caret culpa: nescit quid perdat: & alto
Demersus 58 summa rursus non bullit in vnda.
Magne pater diuûm sæuos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Mouerit ingenium feruenti tincta 59 veneno:
60 *Virtutem videant,* 61 *intabescántque relictâ.*
Anne magis Siculi gemuerunt æra 62 iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter 63 ceruices terruit, 64 Imus,
Imus præcipites, quàm si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat vxor?
Sæpe oculos memini tangebam 65 paruus 66 oliuo,
Grandia si nollem morituri 67 verba 68 Catonis
Discere, ab 69 insano multùm laudando magistro,

54 *Insignia equestria,* vel *ornamenta externa fortunæ. quæ te non magis reddunt nobilem, quàm phaleræ equum.* 55 *Dissoluti cuiusdam intemperantis, perditi, qui obduruit in vitiorum callum, & quasi habitum malitiæ, ita vt se peccare non sentiat. Sordidi Nattæ meminit Hor 6. Sat lib. 1. Turneb. 23 l. 3. c legit* Nactæ *i fullonis*
56 *Quod sensum ademit* Metaph. à corpore 57 *Excusandus & aliqua dignus veniâ ob stuporem & callum vitiorum perditæ iam & profligatæ nequitiæ.* 58 *Non emergit e barathro vitiorum, nec tangitur conscientia scelerum.* cùm tamen te atque alios qui per incontinentiam prudentes scientésque virtutem deserueritis, graues maneant cõscientiæ cruciatus *Atque huc spectat digressio insequens poetæ docentis non esse aliam pœnã grauiorem atque ipsis tyrannis digniorem, quàm desertæ virtutis conscientiam, &* pœnam (*vt ita dicam*) damni. 59 *Crudelitatis & vitiorum.* 60 *Quàm vt videant virt alii legunt* virtuti inuideant, *quam sc. ab aliis cultam ipsi deseruerint.* 61 *Discruciantur, quòd eam reliquerint.* 62 *Miseri homines inclusi in tauro illo aheneo. quem Phalaridi tyranno Siculo Perillus inuentum dedit.* 63 *Damoclis vnius ex assentatoribus Dionysii. vide hist. in 5. Tusculan' quæst à Cic. plenius expositam.* 64 *Ordo.* quàm si sibi dicat: Imus, imus præcipites *in vitia & exitium nulla virtute sufflaminandi, omni salutis spe destituti.*
65 Fecimus & nos Hæc iuuenes. *Sat 8. Iuuenal. Ego quidem hoc puer, &c.* tu autem iuuenis es. *vers. 52 infra.* 66 *Ad simulandam lippitudinem, vt à recitatione eximerer* 67 *Deliberatiua, moriatur necne, vel Ethopœiam.* 68 *Vticensis, deuicto Pompeio morituri.* 69 *Clamoso,* al. *vehementi & acri, vnde & Domitio Grammatico Insani cognomen inditum. A. Gell. 7. 12.*

Quæ

Quæ pater adductis 70 sudans audiret amicis.
71 Iure etenim id summum, quid dexter 72 senio ferret
Scire, erat in voto; damnosa 73 canicula quantum
74 Raderet; angustæ collo non 75 fallier 76 orcæ:
Neu quis callidior 77 buxum torquere flagello.
Haud 78 tibi inexpertum 79 curuos deprendere mores,
80 Quæque docet sapiens 81 braccatis 82 illita Medis
83 Porticus, 84 insomnis quibus & 85 detonsa iuuentus
Inuigilat, 86 siliquis & grandi pasta polenta.
87 Et tibi quæ Samios deduxit 88 litera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite 89 callem.
Stertis adhuc? 89 laxumq; caput compage soluta
90 Oscitat hesternum, 91 dissutis vndique malis?
92 Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis 93 arcum
94 An passim sequeris coruos, 95 testaque lutoque,
Securus quò pes ferat, atque 96 ex tempore viuis?
97 Helleborum frustra cùm iam cutis ægra tumebit
Poscentes videas. venienti occurrite morbo.
98 Et quid opus Cratero magnos promittere 99 mõtes?

70 Labore corrogandi amicos ad filium audiendum aut *lætitiâ.*
71 Conuenienter puerilibus annis.
72 Iactus tesserarum ceu talorum summus. faustissimus verò qui omne tollebat depositum erat Venus. *vide quæ ad Martial. ep. 14 l 14.* the nce
73 Canis, vnio, iactus damnosus.
74 Quantum mihi detraheret. vel *ex reliquo talorum numero demeret, q.e. quinque.* *75 Non errare.* *76 Vasis in quod nuces pueri coniiciebant. Ouid. de Nuce.* Vas quoque sæpe cauum spatio distante locatur, In quod missa leui nux cadit vna manu. *alii de pyrgo intelligunt, non recte. Quorsum enim ars ne fallaris ad coniiciendas in turriculam ceu fritillum aleas, de quo puerum fuisse solicitum dicit hic poeta ceu philosophus? de Fritillo vide quæ nos ad Martial. ep. 14 l. 4 i.* *77 Trochum,* vel *turbinem è buxo.*
78 Iam iuueni, relictis nucibus, atque liberaliter hactenus in studiis philosophiæ educato.
79 Prauos à rectis distinguere. *80 Et præcepta quæ docentur in* στοᾷ *porticu Athenis, in qua Zeno & alii Philosophi (inde Stoici dicti) docebant disputabantque.* *81 Indutis braccis. i. femoralibus, à* ῥάκος. *Æol adiecto* β. *82 In qua picti erant Persæ à Miltiade, Themistocle, & Atheniensibus deuicti* *83* στοὰ ποικίλη. *84 In qua iuuenes studiis inuigilant.*
85 Stoici tondebantur ad cutem. cum verò hic agatur omnino de porticu Stoica, male ab aliis ingeritur lectio quibus indetonsa, *quod de Romanis cirratis intelligi volunt.* *86 Victu tenui, leguminibus & crassa pulte ex farina & lacte* *87 Nec tibi inaudita aut incognita est virtutis via quam Pythagoras Samius indigitare voluit expressam in bicorni literâ* *88* Y. *quæ in duos ramos se diuidens biuium vitæ monstrat; arduam & angustam virtutis viam extendens à dextra, mollem & latam, vitii à sinistra* *89 Virtutis crebris actionibus & labore tritum* *90 Hesternam euaporat crapulam.* *91 Estne scopus vel finis aliquis vitæ tibi propositus?* *93 Actiones.* *94 Vagus erras, pueri more qui coruos testâ lutoque petit.*
95 Temere, nec viarum nec consiliorum ratione habita. *96 In diem, sine proposito.*
97 Pharmaca vitiosos humores purgantia sero poscas, vbi iam inualuit hydrops, Sat 4 v 16.
98 Et quid opus medico insigni, qualis fuit Craterus tempore Augusti, ad restituendam sanitatem, cùm in manu tua sit præcauere morbum promit? Metaph. à corpore ad animum. *99 Aureos nummorum.*

Discitéque ô miseri, & 1 *causas cognoscite rerum,*
2 Quid sumus, & 3 quidnam victuri gignimur, 4 ordo
Quid sumus, & 3 quidnam victuri gignimar, 4 ordo
Quis datus aut 5 metæ 6 quam mollis flexus, & 7 vndæ
Quis modus 8 argento, 9 quid fas optare, quid 10 asper
11 Vtile nummus habet: patriæ carisq; propinquis
Quantum 12 elargiri deceat: 13 quem te deus esse
Iussit & 14 humana qua parte locatus es in re.
15 Disce: nec inuideas, 16 quod multa fidelia putet
In locuplete penu, 17 defensis pinguibus Vmbris,
Et piper & pernæ Marsi 18 monumenta clientis?
19 Mænaq; quòd prima nondum defecerit orca:
20 Heic aliquis de gente 21 hircosa Centurionum
Dicat, Quod sapio, satis est mihi, non ego curo
Esse quod 22 Arcesilas 23 ærumnosiq; Solones,
24 Obstipo capite, & 24 figentes lumine terram,
Murmura cum secum, & 25 rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes somnia, 26 *gigni*
De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reuerti.
27 Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est?
28 His populus ridet multúmq; 29 torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso 30 crispante cahinnos.

1 *Rerum expetẽdarum & fugiendarum ad feliciatem asseq.* Iuuen. viuendi causas, *vel etiam*, causas naturales
2 *Qua hominis sit natura.*
3 *In quem finem.*
4 *Fatorum certa lex, qua fieri omnia asseruere Stoici.* vel *gubernatio diuina.*
5 *Felicitatis.* aliis *vita quàm breue sit spatium, & vnde mors immineat.* Metaph à meta Circensi quam in flexu euitare periti aurigæ erat.
6 *Quanta sit artis & opera regere.*
7 *Unda, vt sit quasi meta ad quam circumflectenda est remigatio in nauali certamine alii leg* vnde, *vt supra, notâ 5.* 8 *Quærendo, & erogando.* 9 *Quæ vota.* 10 *Signatus, recens.* 11 *Vtilitatem, vsum* 12 *Ex officio debeas.* 13 *Cuius qualitatis, σχέσεως.* 14 *Quæ pars sis vniuersi.* 15 *Hanc sapientiam edisce. nec inuidendo doleas, si aduocatis & patronis Rom. vberior munerum copia suppetat quàm tibi.* 16 *Quod vasa præ copiâ & affluentia patent aduocatis in cella penuaria.* 17 *Diuitibus, vberis soli dominis Vmbris.* Ital. pop. *quos ille in iudicio defenderit.* 18 *Missa à clientibus donaria.* 19 *Et quod salsamentum illud supersit è prima orca vel prima serie ac parte orcæ nec deficiat, pluribus à clientib. in dies donatis.* 20 Neque mouearis, quod indocti milites aspernentur philosophos. 21 *Quorum alæ hircum olent al.* hirtosa. 22 *Ergo non studeo esse philosophus, qualis fuit ille Arcesilas, qui cum nihil sciri affirmaret, dictus est*, philosophiæ euersor. *neque esse volo sapientum vnus vt--* 23 *Solon legislator Athenensis, me vigiliis, studiisque macerem, ærumnosus deinde futurus.* 24 *Quod attenti & cogitabundi signum est.* 25 *Quæ furorem sapiunt. rabidi a canes non latrant.* 26 *Meditantes nugamenta philosophica quale hoc est,* Ex nihilo, nihil &c. 27 *Hoc tanti est,* inquit Centurio, *vt ad pallorem studeas?* 28 *Philosophiæ placitis Alii leg.* Hos i *philosophos.* 29 *Robusta, militaris?* 30 In *rugas, præ effuso risu contracto.*

* Inspi-

* Inspice: 31 nescio quid 32 trepidat mihi pectus, & 33 ægris
Faucibus exsuperat grauis halitus, inspice sodes,
Qui dicit medico, 34 iussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere 35 venas,
36 De maiore domo 37 modicè sitiente lagena,
38 Lenia 39 loturo sibi 40 Surrentina rogauit.
41 Heus bone, tu palles: 42 Nihil est. 42 Videas tamen istud
Quicquid id est: surgit tacitè tibi 43 lutea pellis.
44 At tu deterius palles: ne sis mihi tutor:
45 Iampridé hunc sepeli: 46 tu restas. 47 perge, tacebo.
48 Turgidus hic epulis, atq; 49 albo ventre, 50 lauatur,
Gutture sulfureas lentè exhalante 51 mephites.
Sed tremor inter vina subit calidumq; 52 triental
Excutitè manibus: 53 dentes crepuere retecti,
Vncta cadunt laxis tunc 54 pulmentaria labris.
Hinc 55 tuba, candelæ: tandemq; beatulus alto
Compositus 56 lecto, crassisq; 57 lutatus amomis,
In 58 portam rigidos calces extendit: at illum

* Vt vero æger, *respondet philsophus*, neglecto medico perit: ita vitiosi isti qui philosophos animi medicos ludibrio & contemptui habent, miserè peribunt.

31 *Ordo est. Qui dicit medico, Inspice: nescio quid sibi velint hæc--* 32--*Febris symptomata & grauis morbi indicia, cordis palpitatio, respiratio ægra, & spiritus grauεolentia: iussus requiescere ad quartũ diem, nõ abstinet, sed in grauẽ morbũ labitur.* 33 *Vt ex requie & abstinentiâ conualescat, quod fit inter initia morborum.* 34 *Vbi æger videt nocte tertiâ moderatè & ἐυταξίᾳ conuenienter fluere--* 35 -*arteriarum pulsum*, vel, *venas simpliciter.* 36 *Ibi neglecto medici consilio, tanquã de morbo securus, poscit*, vel *deficiente sua è domo diuitis cuiusdam amici --* 37--*in lagena non admodum capaci vel deficiente suâ.--* 38--*Vina quorum austeritatem decoxit ætas--* 39--*Sibi balneum ingressuro-* 40—*è Surrento Campaniæ oppido.* 41 Medici interuenientis visentisque ægrum verba. 42 Æger respondet morbum vel dissimulans vel non sentiens. 43 *Pallida cutis ab âqua intercuti intumescit.* 44 *Tu potius ô medice*, inquit deploratæ spei æger, *mihi pallere & ægrotare videris quin me mittis, & te curas? mihi te tutore nihil est opus*, idem faciunt perditi, qui correpti maledicta ingerunt.
45 *Hunc*, ait Philosophus, *incontinentem ægrum, medicos contemnentem iamdudum sepelii, efferetur mox mortuus tam scio quam si iam extulissem.* 46 *Tu contemptor philosophorum restas efferendus Possunt & hæc esse verba ægroti dicentis? vnde nouus hic mihi tutor? priorẽ illum qui eadẽ quæ tu. vsque canebat, meque monendo inhibebat ne viuerem meo arbitrio, iamdudum extuli, spero & te propediem.* Omnes composui felices. Nunc ego resto, *inquit Horat 9 Serm. 1. l* 47 *Deride, viue* inquit Medicus *tuis moribus, ede, bibe, laua, animo tuo morem gere Quantum ad me, taceo & abeo.* 48 Ille quidem æger spreto medico interiit & hic etiam qui medici consilium, i. philosophiam contemnit, peribit. 49 *Pallido vel cibis distento.* 50 *Balnea intrat, quod ægrotis periculosum.*
51 *Graueolentes à cruditate spiritus. Mephitis proprie est terreus putor ex sulfureis & corruptis aquis ascendens.* 52 *Calicem capientem tertiam sextarii partem.* 53 *Ex tremore capitis, & totius soluta compage dentes retecti labiis retractis strident.* 54 *Cibi lauti euomuntur.* 55 *Mox illi mortuo apparantur quæ ad funeris solennitatem spectant, tubæ, tibiæ, faces, &c.* 56 Ferali. 57 *Vnctus & pollinctus, vt Sat 6. v 35.* 58 *κατὰ τὰς χρηστικὰς pro ianua, versis in ianuam pedibus pro more componendi mortuos in feretro, qui cum vt plurimum in caput nati fuerint in vitam, ita in pedes rursus efferuntur ad sepulturam,* vel *naturam ciuitatis extra quam efferebantur, sepeliebantur, vrebantur.*

59 Hesterni 60 capite induto 61 subiere 62 Quirites.
63 Tange miser 64 venas, & pone in pectore dextram.
Nil 65 calet hîc: summosque pedes attinge, manusque.
Non 66 frigent. 67 Visa est si fortè pecunia, siue
b Candida vicini subrisit molle puella,
68 Cor tibi rite salit? *c* Positum est 69 algente catino
Durum olus & 70 populi cribro decussa 71 farina.
72 Tentemus fauces: tenero latet 73 vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia 74 radere beta.
d Alges, cum 75 excussit membris timor albus aristas:
e Nunc 76 face supposita feruescit sanguis, & ira
Scintillant oculi: dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis, 77 non sanus iuret Orestes:

59 Recens manumissi ex testamento defuncti. 60 Pileo donati. 61 Feretro, praestituti patrono supremum hoc officium. 62 Ciues Romani à Quirino. i. Romulo. 63 Inquit medicinæ i philosophiæ redemptor. *Quo mihi hae de febre & morte? ego pulchrè valeo tange arteriam, explora si mihi quis morbus. 64 Arteriam. 65 Non arguis calorem è febri. 66 Nec frigent extrema partes. 67* Resp. philosophus, Immo grauioribus laboras morbis *a* auaritia. *b* libidine. *c* mollitie. *d* timore. *e* iracundiâ. *68 Annon cordis abdito motu prodis animi morbum? 69 Olus ipsum in catino algens, i. frigidum. 70 Non pollinario & subtili. 71 Panis cibarius 72 Si possis his vesci. 73 Vlc delicata gula. 74 Exasperare vili cibo, & fabrorum prandio, beta. Martial 13 l 13 ep 75 Negabas te pallere aut algere. exanguis tamen timor te horrere facit erexitque tibi pilos, aristarum more. 76 Dicebas modò nil caluisse. ecce autem bile suffusus sanguis circa cor ebullit velut igne supposito, & irâ scintillant oculi. 77 Exagitatus furiis matris Clytemnestræ quam patris necem vltus, cum adultero Ægistho occiderat, h. e.* ipsi insani te insanum iudicabunt.

SATY-

SATYRA IV.

Sub personâ Socratis Alciabidem obiurgantis, inuehitur in Neronem qui nobilitatis suæ ostentatione & populi assentatione inflatus Remp. est aggressus: ad cuius administrationē (bene licèt ad tempus dissimulet) nullis prudentiæ ciuilis, ne scientiæ quidem moralis sit remis instructus.

1 Rem populi tractas? 2 (barbatum hæc crede 3 magistrum
Dicere 4 sorbitio tollit 5 quem dira cicutæ)
6 Quo fretus? Dic hoc magni 7 pupille Pericli,
Scilicet 8 ingenium, & 9 rerum prudentia 10 velox
Ante pilos venit, dicenda tacendaque calles.
Ergo cùm mota 11 feruet plebecula 12 bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate 13 manus: quid deinde loquêre? Quirites,
Hoc, puto, non iustum est, illud male, rectius illud.
14 Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectum discernis, vbi 15 inter
Curua subit, vel 16 cum fallit 17 pede regula varo:
Et potis es nigrum 18 vitio præfigere 19 theta.
Quin tu igitur summa nequicquam 20 pelle decorus
Ante diem blando 21 caudam iactare popello
Desinis, 22 Anticyras 23 melior sorbere meracas?
24 Quæ tibi 25 summa boni est? 26 vncta vixisse patella

1 Tune rempublicam administras?
2 Barbas alebant philosophi promissas ad grauitatem.
3 Socratem magistrum tuum ô Alciabidis. vel, magist. cuius è schola tanquam ex quo Troiano prodierunt Philosophorum secta: Socratem autem inducit monentem & corripientē Alciabiadem, quo à se amoueat periculum & suspicionem taxati Neronis Imp.

4 Haustus cicutæ, pœna capitalis apud Athenienses. 5 *Fraude & inuidiâ circumuentum, quasi de diis malè sentire, &c, Xenoph. α πομνήμ.* 6 *Qua arte?* 7 *Alcibiades tutela auunculi tui Periclis insignis & iactabunde:* Et Neronem Poppæa pupillum vocauit vt cui tutores essent Burrus & Seneca. 8 Ironicè, *Tibi proculdubio contigerunt artes & scientia* -- τέχνη πολιτική, *& experientia rerum*-- 10 *Præcox, ante barbam & annorum maturitatem* 11 *Seditiosa sæuit.* 12 *Ira & tumultu.* 13 *Porrecta vel mota, in signum silentii.* 14 Quatuor sequentes versus lege Ironicè, vel interrogatorie.
15 *Inter duo extrema vitia iniusta.* 16 *Vbi legis norma varianda est propter variam circũstantiæ alicuius exceptionem* vel, *vbi lex ipsa non recta sit: poteris tu vitiosam regulam coarguere:* 17 *Crure regula intorta.* Metaph. à fabrili arte. 18 *Vitiorum reis & conuictis.*
19 Θ *literam condemnatoriam notam mortis, θανάτυ.* 20 *Alcibiades forma: Nero triumphali veste, vel simulata probitate, vultu etiam pulchro.* 21 *Pauonum more expassa caudâ te venditare, vel instar canis mota cauda adulari, & captare auram popularem.* 22 *Elleborum in insula Anticyra copiose natum, ortam ex melancholia insaniam purgans.* 23 *Aptior, cui ipsi magis opus erat dementia & vitiis purgari quàm curam aliorum suscipere regi quam regere* 24 Tantum abes à prudentia ciuili, qui finis est, vt ne moralium quidem scientiam vllam habeas. 25 *Quidnam enim tibi summum bonum est:* 26 Respondet ex persona Alcibiadis ceu Neronis, *Gula & luxus.*

Sem-

Semper, & assiduo 27 curata cuticula 28 sole.
29 Expecta: haud aliud respondeat hæc anus. I nunc,
30 Dinomaches ego sum 31 sufla, sum 32 cādidus. 33 Esto
Dum ne deterius sapiat pannucia 34 Baucis,
Cum bene 35 discincto 36 cantauerit 37 ocyma vernæ,
 38 *Vt nemo in sese tentat descendere, nemo:*
39 *Sed præcedenti spectatur mantica tergo.*
40 Quæsieris: Nostin' Vectidi prædia? 41 cuius?
Diues 42 arat 43 Curibus quantū nō miluus 44 oberret:
Hunc ais? 45 hunc diis iratis, 46 genioq; sinistro:
Qui 47 quādoq; iugum 48 pertusa 49 ad compita figit,
Seriolæ veterem metuens deradere 50 limum,
51 Ingemit, *Hoc bene sit*: 52 tunicatum cū sale mordens
Cæpe, & 53 farratam 54 pueris plaudentibus ollam,
55 Pannosam fæcem morientis sorbet aceti?
56 At si vnctus cesses, & 57 figas in cute solem,
Est prope te 58 ignotus, 59 cubito qui tangat, & 60 acre
Despuat in mores: penemq; arcanaq; lumbi
61 Runcantem populo marcentes 62 pandere vuluas,

27 *Libido & mollis imò fœda corporis cura.* 28 *Insolatio cutis ad acquirendam corporis siccitatem vide vers 33. seq.* 29 *Rectè, attende parumper,* inquit Poeta. *Tu princeps (si diis placet) nihilo sanius statuis de summo bono quam mulieręcula hæc in trāsitu quæ olera venalia clamitat.* 30 *Nobilissimæ fœm. filium te iacta ô Alcibiades sic Nero Agrippinæ.* 31 *Hoc solum habes quod glorieris tumidus, & opponas.* 32 *Speciosus & pelle decorus.* 33 *Quid hoc? si nihilo plus sapias quam Baucis pannosa.* Donat. *multis conglobata pannis.* aliis *rugosa vt Plin. 15. 14. pannucea mala* 34 *A Poetis vsurpatum nomen vetulæ olitricis:* 35 *Dissoluto.* 36 *Promercalia clamitauerit.* 37 βασίλειον, *pro quouis olere positum,* vel *cantando ocymum quod Græci etiam μισόδουλον appellant, seruis exprobrat conditionem suam.* 38 *Vide quam nemo se nosse laboret, alium omnis.* Tu princeps aliorum vitia inquiris, reprehendis, dānas: ad tua interim conniues ac illa putas latere. nec tamen latent, dum enim tu de nostris moribus cognoscis, & nos de tuis. 39 *Ex apologo Æsopi præcedentium vitia cernuntur à sequentibus* 40 Tu quæris, *an norim diuitis illius prædia*, cuius auaritiam insectari vis. 41 Ego requiro, *cuius? an illius qui*-- 42-- *Possidet* vel simpliciter *arat* 43 *In Sabinis.* 44 *Circumuolando non emetiatur.* 45 Tu refers *Dico illum ipsum Venditium, natum,* vel *viuentem diis, hominibus atque sibi malè.* 46 *Quem defraudat.* 47 *Quandocunque, si quando* -48-- *Adpervia, ramosa, hinc inde patentia compita* -49-- *suspenso iugo, compitalia celebrat* vel *ipso die festo vix soluat iugum.* 50 *Ticem, i. relinere. vide Iuuen. Sat v, 5 33.* 51 *Cum gemitu faustum hoc verbum* bene sit *pronunciat, quod Virgilio 8 ecolog* bonum sit. 52 *Non purgatum.* 52 *Pultem è farre in olla coctam* 54 *Familia libertis suis & seruis exultantibus, ac si lautè tractentur.* 55 In hoc versu quæuis dictio est emphatica. *Vappam cui insunt floces, flocci quidam & panniculi* 56 Tuam verò, qui in alienam auaritiam & sordes paratus es dicere, probrosam libidinem est qui videat & reprehendat. 57 *Ad solem te vngas, vt oleum imbibitum cutim reddat nitidam.* 58 *Quem tu non cogitas.* 59 *Animaduertat & arguat.* Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangit. *Horat.* 60 *Acriter execretur.* 61 *Radicitus euellentem depilantem.* 62 *Vt patiaris muliebria.*

63 Tu

63 Tu cum 64 maxillis 65 balanatum 66 gausape pectas,
Inguinibus quare detonsus 67 curgulio extat;
Quinque 68 palæstritæ licet hæc 69 plantaria vellant,
70 Elixasque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen ista 71 filix vllo mansuescit aratro.
72 Cædimus, inq; vicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto: 73 sic nouimus. Ilia subter
74 Cæcum vulnus habes. sed lato 75 balteus auro
Prætegit: 76 vt mauis, da verba, & 77 decipe neruos,
Si potes. 78 Egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? 79 viso si palles improbe [a] nummo,
[b] Si facis, in penem quicquid tibi venit 81 amarum,
82 Si 83 Puteal multa [c] cautus vibice flagellas:
Nequicquam populo 84 bibulas donaueris aures.
85 *Respice quod non es. 86 tollat sua munera cerdo:*
87 *Tecum habita: & noris quam sit tibi curta supellex.*

63 Cur capil los & carbam alens depilas pudēda? vt se. --τὶ σοι βούλεται πιτῦσαι καὶ καθαρὰ λεῖα τὰ δ' ὀλισθηρὰ ἐργάζεσθαι. ἃ μηδὲ ἱορᾶσθαι θέμις. *Lucian. in* ψευδολογιστῇ.

64 *Pectine dētato instar maxill.* al. *cū mamax. i.* & maxillas. *h. e. mentum & genas.*

65 *Balanino vnctum.* 66 *Capillitium, instar gausapis villosi,* al *barbam.* 67 *Muto à similitudine curgulionis, vel columella, vel vermiculi.* 68 *Depilatores robusti, velut palæstritæ.* 69 *Pilos:* 70 *Assiduis balneis,* vel *ad* δρωπακισμὸν *lotas.* 71 *Isti pili nullo psilothro vel forcipe penitus euelluntur,* 72 *Vt gladiatores dum aduersarium petunt se telo exponunt: ita & nos aliorum vitia inquirendo præbemus iis occasionem de nostris cognoscendi.* 73 *Ex tua in alienis vitiis acri disquisitione.* 74 *Libidinem dissimulatam.* 75 *Potentia tua & imperium tua vitia tegunt.* 76 *Sed tes non latent, quin te decipe si potes, &--* 77 *--Finge te sanum.* vel *imperii onus suscipe vltra vires* 78 Inquit Alcib aut Nero. 79 Si sis [a] auarus, inquit Poeta, [b] libidinosus. [c] iniustus, reiectâ popelli assentatione, ne affectes Remp. tibi conscius quàm prudentia sis destitutus. 80 *Desiderio nummi.* 81 γλυκύπικρον, *libidini enim non raro, acerbi exitus.* 82 *Si delatorum litigiis forum vexari patiaris,* vel, *si primos vrbis vicos noctu cum gladiatoribus pererrans, obuios cadis,* vel, *si puteal grauissima fœneratorum vsura te permittente vexent.* 83 *Puteo labrum magnificum impositum iuxta Fabianum arcum, in portu Iuliana vbi fœneratores versari, & iudices iurare soliti, ibidemq; tribunal.* 84 *Laudis sitibundas, credulas.* 85 *Noli tibi arrogare & sumere, quod non habes.* 86 *Ne crede assentationibus, sed sibi habeant vanas suas laudes leuis & vilis popelius.* 87 *Tu te examina, & comperto quantula sit tibi prudentia ciuilis ad remp. administrandam vis, intra pelliculam tuam te contine.*

SATYRA V.

Gratum erga Cornutum præceptorem suum testatur animum. Deinde quæ sit vera libertas ostendit, idq; iuxta Stoicorum paradoxon: solum sapientem liberum esse.

1 VAtibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum:
b Fabula seu mœsto 2 ponatur 3 hianda tragædo,
c 4 Vulnera seu Parthi 5 ducentis ab inguine ferrum,
6 Quorsum hæc? aut quantas 7 robusti carminis offas
8 Ingeris, vt par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi 9 nebulas 10 Helicone legunto:
11 Si quibus aut 12 Prognes, aut si quibus olla 13 Thyestæ
14 Feruębit, sępe insulso 15 cœnanda 16 Glyconi.
17 Tu neq; anhelanti, 18 coquitur dum massa camino,
Folle premis ventos: 19 nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum graue cornicaris ineptè,
Nec 20 scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
21 Verba togæ sequeris, 22 iunctura callidus acri,
Ore 23 teres modico, 24 pallentes 25 radere mores
26 Doctus & 27 ingenuo culpam defigere ludo.

1 *Huius temporis Poetis qui--b--tragœdias & (Neroni adulantes) -c- Parthica scribunt bella, mos est centum poscere voces*, in imitationem Homer. 2. Iliad. Virg. 6. Æn. Ouid 12. Met. 2 *A Poeta Tragico scribatur-* 3 *-summâ vocis contentione pronuncianda à mæstitiam præ se ferente Tragœdo, i. actore seu histrione.* 4 *Datâ*, vel *acceptâ.* 5 *E vulnerato inguine extrahentis*, vel *Parthi, dum fugere se simulat, sagittas mittentis in hostes ab inguine ductas. vt aliis iaculandi mos ab auricula, mammâ*, vel *humero.* Virgatis iaculantis ab inguine braccis. *Propert. 4. l. vbi Ios Scal. Iaculari ab inguine barbarum est: vt à capite Græcum.* 6 *Fingit Cornutum quasi præsentem quærere*, In quem finem linguas & voces istas poscat Satyricus? 7 *Fortis epici carminis ampullas & globulos verborum.* Metaph. durior. 8 *Intendis, objicis, vt opus sit cent gutture niti?* 9 *Tumida figmenta specie magna, nugas sonoras* 10 *Vide Prologi vers 4.* 11 *Quicunq; scripturi sunt tragœdias quarum argumenta sunt filiis ollâ cocti & appositi patribus Tereo & Thyestæ.* 12 *Quæ Ityn filium Tereo marito coctum apposuit, vlta vim eius & stuprum Philomelæ illatum.* 13 *Cuius filios decoctos Atreus frater illi apposuit cœnandos in vltionem incestûs cum Europa vxore. vide quæ nos ad Senecæ Thyesten.* 14 *Maximâ animi concitatione & acri studio describenda seruabit.* continuata allegoria ab Olla, vt &-15-*cœn. i. agenda & repræsentanda.* 16 *Tragœdiarum illi actori insulso, vt cui crambe toties repetita non pariat nauseam.* 17 *Tu non scribis argumenta inflata & versus ampullosos, quibus meditandis pronunciandisq; anhelantes opus sit agitare pulmones, non secus ac conclusa aura follibus vexantur dum igni mollitur ingens ferri massa.* 18 *Imitatio Hor Sat 4 lib. 1.* 19 *Nec alte cogitabundus ineptè vel expatiaris, vel raucâ & compressâ voce more cornicum tibi obmurmuras* 20 *Sonantiore inter recitandum emisso spiritu, ex aëre buccis incluso.* 21 *In communi vsu posita* alii *Satyram intelligunt quæ tota Romana est, vt & toga.* 22 *Compositione accurata Sat. 1. v. 65.* 23 *Concinnus, stylo modesto non hianti & turgido ore, alij legunt* teris. *i. explicas, expolis.* 24 *Quos quis malè conscius horret, erubescendos mores, quorum mentione & conscientia pallet aut rubet,* Changeth colour. auditor cui frigida mens est. *Iuuen. 1.* 25 *Reprehendere, carpere, perstringere.* 26 *Sciens.* 27 *Vrbanis & salsis iocis.*

28 Hinc

28 Hinc trahe quæ dicas. 29 mẽsasq; relinq; 30 Mycenis.
Cum 31 capite & pedibus: 32 plebeiaq; prandia noris.
33 Non equidem hoc studeo, 34 bullatis vt mihi 35 nugis
Pagina turgescat, 36 dare pondus idonea fumo.
37 Secreti loquimur: tibi nunc hortante 38 Camœna
Excutienda damus præcordia: 39 quantaq; nostræ
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice,
Ostendisse iuuat. 40 pulsa, dignoscere cautus
41 Qui solidum crepet, & pictæ 42 tectoria linguæ.
43 His ego centenas ausim deposcere voces,
Vt quantum mihi te 44 sinuoso in pectore fixi
45 Voce traham pura: totumq; hoc verba 46 resignent
Quod latet 47 arcana non enarrabile fibra. (sit
Cum primũ 48 pauido 49 custos mihi 50 purpura 51 ces-
52 Bullaq; 53 succinctis laribus 54 donata pependit:
Cum 55 blandi comites, totaq; impune 56 Suburra
Permisit sparsisse oculos iam 57 candidus vmbo:
Cumq; 58 iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Diducit 59 trepidas 60 ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
61 Socratico Cornute sinu. tunc 62 fallere solers

28 Ex eadem mente, eodem stylo & subiecto. 29 Tragica illa argumenta relinque -- 30 -- Græcis tragicis atq; iis qui grande & tumidum carmen affectant. 31 Capite, pedib. & manib. Plisthenis & aliorũ filiorum Thyestæ, quæ reseruauit Atreus inspicienda fratri. vide Sen Thyest. 32 Tu mores populi Satyrico sale frica. 33 Resp Persius: *Non posco centenas voces ad turgida illa atq; Tragica, sed quibus sufficiam tuis erga me meritis ô Cornute, tibiq; gratiis agendis.* 34 *Ampullosis, vanis.* 35 *Speciosis pigmentis.* 36 *Carmine graui argumentum leue exornare, atq; extollere.* 37 *Ingenue sincere, perinde ac si secreti loqueremur.* 38 *Gratâ ac simplici musâ,* vel *versu.* 39 *Quã pars melior & maior sis anima nostra mea.* 40 *Tange, pulsa digito, vt qui fictilia explorant.* 41 *Quid integrum & verum sonet* -- 42 -- *quid simulatum & fucatum.* Met. à parietum incrustationibus. 43 *Ad animum sincerè gratum exprimendum non ad sonoras fabulas & inflatas nugas.* 44 *Intimis penetralibus, & ipsis animi mei latebris.* 45 *Ingenuè proferam.* 46 *Vnâ meâ linguâ* 47 *Inimo cordis recessu.* 48 *Sub præceptoris imperio.* vel *vim timenti aliunde.* 49 *Pudicitia & verecundia cuius tinctura & symbolum purpura.* 50 *Toga, cui prætexitur purpura: qua Romanorum filij ad pubertatem ætatis sc. annum xvj. amiciebantur.* 51 *Reliquit me, sumptâ jam virili toga* 52 *Cordis figuram habens, ante pectus ingenuis annexa nobilium filiis aurea, tenuiorum fil coriacea. Iuuen. Sat. 5. v. 163.* 53 *Gabino cinctu,* vel *habitu peregrinantium formatis, & caninis pellibus amictis.* 54 *Pueris, cum ex ephebis excederent, bullas et prætextas laribus consecratas ad suam cuiusq; effigiem appendere mos erat.* 55 *Assentantes, non rigidi vt pædagogi.* 56 *Vico Rom quòd sub vrbe antiqua esset dicto, infami & lubrico, in quo habitabant meretrices. vide quæ ad Martial ep 35 l. 1. e.* 57 *Clypeus qui mihi, pro more Romano. in viros iam transcripto, mei iuris facto, & tyroni datus est* albus, *i insigni vacuus, stipendiis & rebus pulchrè gestis postmodo insigniendus* vel *centrum plicarum togæ virilis albæ in vmbonis formam corrugatum Casaub.* 58 *Alludit ad biuium Herculis Prodici apud Xenoph. 2. 2. Apomn.* 59 *Anxiè dubias.* 60 *Aliud ad litteram Pythagoræ Y.* vbi se via findit in ambas. *sup. Sat. 3 v. 56.* 61 *Institutione Stoicâ è Socratis schola.* 62 *Absq; tædio aut rigore flectere & emendare* vel, lege *ostendit:* & ordinato, *solers regula apposita ostendit intortos mores fallere, i. quod praui mores in errores exitiumq; trahunt.*

Appo-

63 *Intort. Extēdit Reg.* translata à fabrili arte. 64 *Appetitus & melior pars irrationalis animi subiugatur & docetur parere rationis imperio.* 65 *Ægrè, nec sine luctâ vincitur.* 66 *Pollice artifici.* Hypallage. vel rectius *induit, sumit institutionis formam arte laboratam.* à singulis transl. *Iuue. Sat. 7. v. 236.* 67 *Dies.* 68 *Primas partes noctium.* 69 *Refectione,* vel *facetiis & salib. modestis.* 70 *Situ & consensu siderum. qui plurimum valet ad similitudinem morū, unde amicitia.*

Apposita 63 intortas 63 extendit 63 regula mores:
Et premitur ratione 64 animus, vinciq; 65 laborat,
66 Artificemq; tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere 67 soles,
Et tecum 68 primas epulis decerpere noctes.
Vnum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque 69 verecundâ laxamus seria 69 mensâ.
Non equidem hoc dubites, amborum 70 fœdere certo
Consentire 71 dies, & ab vno sidere duci.
* Nostra vel æquali suspendit tempora 72 libra
Parca 73 tenax veri, seu 74 nata 75 fidelibus 74 hora
Dividit in 72 Geminos concordia fata duorum;
76 Saturnumq; grauē nostro 77 Ioue 78 frangimus vnà.
79 Nescio quod, certe est quod me tibi temperat, astrū.
80 *Mille hominum species, & rerum discolor vsus:*
81 *Velle suum cuiq; est, nec voto viuitur vno.*
a Mercibus hic Italis mutat 82 sub sole recenti
Rugosum piper, & 83 pallentis grana cumini:
b Hic satur 84 irriguo mauult 85 turgescere somno.
Hic campo indulget: hunc alea 86 decoquit: ille
In 87 Venerem est putris: sed cum 88 lapidosa chiragra
Fregerit articulos veteris 89 ramalia fagi,
Tunc 90 crassos transisse dies, lucemq; 91 palustrem,
Et sibi jam seri vitam ingemuere 92 relictam.
At *c* te nocturnis iuuat 93 impallescere chartis,
Cultor enim iuuenum 94 purgatas inseris 95 aures

71 *Natiuitates* ceu *vitas* ***Siue utriusq; nostrum natiuitatibus præfuerit Libra vel Gemini, ceu alia quæuis constellatio, ex cuius influentia nobis iidem mores, eadem dispositiones, eadem studia.* 72 *Sub Geminis, Libra, & Aquario nati,* Vinum pectus habent, fideiq; immobile vinclum. *Manil. 1. lib.* 73 *Veritatis & Iustitiæ, vt quæ sub Libra* vel non mendax, *vt Hor. od. 10. lib. 2.* immutabilis. 74 *Horoscopus.* 75 *Quæ nascuntur fideles.* Hypallage. 76 *Saturni inimici sideris malignitatem.* 77 *Clementia benigni Iouis qui nos nascentes aspexit.* 78 *Temperamus, mitigamus, impedimus Hor. od. 17. lib. 2.* Seu libra, seu me, &c. 79 *Vel aliud quod sidus nos inclinat vt amicè conspiremus.* 80 Et cùm varia sint vitę instituta: *a* alii diuitias, *b* voluptates sibi proponant alii, *c* tu Sapientiæ antistes præis iuuentuti Rom. ad artes & mores. 81 *Voluntas. vitæ institutum.* 82 *In regionibus Orientalib.* hic mutat merces surgente à sole. *Hor lib. 1. ser. 4.* 83 *Quod potum gignit pallorem.* vel simpliciter *pallentis.* 84 *Sublati à stomacho vapores & à frigore cerebri in humores resoluti irrigant sensoria, obstruuntq; meatus, unde somnus.* 85 *Saginat enim somnus.* 86 *Consumit.* 87 *In Venerem solutus, & exhaustus ad putredinem vsque.* 88 *Propter lapillos qui arthriticis in articulis concrescunt, materiam scilicet calculosam quæ Tartarus dicitur à similitud.* 89 *Manus & pedes homo n. assimilatur arbori inuersæ.* 90 *In luxu, & ignorantiā & caliginosa actos.* 91 *In voluptatū cœno & impuritate.* 92 *Vide Sat. 358* 93 *Ex studio pallorem contrahere.* 94 *Purg a. vitiis,* vel *præparatas, dociles.* 95 *Animum & est* Hypallage, pro, *auribus frugem Cleanthis inseris.* Met.

96 Fra-

96 Fruge Cleanthea. *petite 97 hinc iuuenésq; senésq;*
98 Finem animo certum, 99 miserisq; viatica 1 canis.
2 Cras hoc fiet. 3 Idem cras fiet: 4 quid? quasi magnum
Nempe diem donas? 5 sed cum lux altera venit,
Iam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras
6 Egerit hos annos, & semper paulum erit vltra.
7 Nam quamuis prope te, quamuis temone sub vno
Vertentem sese, frustra sectabere 8 canthum.
Cum rota posterior curras, & in axe secundo
* Libertate opus est: non 9 hac, vt quisq; 10 Velinâ
11 Publius 12 emeruit, 13 scabiosum 14 tesserula far
Possidet. 15 Heu steriles, veri, quibus vna 16 Quiritem
17 Vertigo facit 18 hic Dama est non 19 tressis agaso,
20 Vappa, 21 & lippus & 22 in tenui farragine mendax.
23 Verterit hunc dominus, momento 24 turbinis 25 exit
a Marcus Dama. papæ! Marco b spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub c iudice palles.
Marcus d dixit: ita est. e adsigna Marce tabellas.

96 Disciplinâ Ethicâ. Stoicâ. Cleanthes n. Zenonis fuit discipulus & successor.
97 Ex hac disciplina, & philosophia.
98 Qui finis est virtus & honestum.
99 Præsidia aduersus miserias quas fert senectus, è mente Biantis, qui filio suasit vtilissimum senectuti comparare viaticum Virtutẽ & Sapientiam.
1 Capillis, canitiei senectuti. 2 Hic a ignauus iuuenis procrastinabit studia dicetque: *Cras vacabo philosophia.* 3 *Imò* inquit poeta, *idem cras facies quod hodie, & differes vsq;.* 4 *Quid,* inquit iuuenis? *Adeóne magna res est vna ad voluptatem diecula concessa mihi cras altam viuendi rationem inituro?* 5 *Sanè* respondet poeta *non ita grauis est vnius diei iactura, si modo vnius tantùm esset: verum vbi periit hesternus ille quem tibi indultum fore petebas, neq; hic dies videt te saniorem quin & alterum petis cras: ecce prorogatum hoc indies cras aliud protrudit aliud: absumitq; totos annos, atq; ita in æternum comperendinabitur. vide Mart ep. 59. l 5.* 6 *Pellit, trudit, proterit. ab* Egero, si. 7 *Quamuis n. tu vt posterior rota in axe secundo curras priorem rotam,* crastinum diem *propete videas, & mox te posse assequi putes, cùm tamen illa sub eodem temone*, i. eodem tenore & cursu *aufugiat, frustra attingere conaris.* 8 *Ferrum quo rota munitur.* pon. pro rota. *Qui igitur felicitatem tibi proponis, Philosophiæ absq; mora vaca. huic inseruias oportet, vt vera tibi contingat libertas. Non differtur in diem, qui se illi subiecit, statim circumagitur, *inquit Seneca.* Quæ tamen non est hæc ciuilis, &c. 9 *Non hac ciuili, qua vt quisq; seruus -10-- in tribum aliquam relatus. Velina a nomen tribus qua numero aliarum accessit. 11 Nomine patroni assumpto, qui libertis mos erat.* 12 *Cui iam emerito & manumisso publicè præbetur frumentum.* 13 *Corruptum* alii leg *Scabrosum.* 14 *Tessera est signum quod accipiebant ciues à curatore annonæ, à quo frumentum publicè erogabatur ad pauperes ciues subleuandos.* 15 *Quàm falluntur?* 16 *Ciuem Rom.* 17 *Circumactio. nam mittendum dominus coram prætore dextrã prehensum in orbem rotabat, & è manu mittebat, vt sua esset potestatis, quasi significans licere iam illi ire in quamcunq; partem vellet.* 18 *Nuper Dama seruus nunc Marcus Dama liber & ciuis.* 19 *Vix triobularis mulio, i seruus infimæ conditionis.* 20 *Moribus nequam, insulsus vt vappa, i. vinum insipidum & corruptum per interitum caloris vitalis.* 21. *Scientia rudis.* Transl à corpore in animum. 22 *In rebus vilissimis, etiam iumentorum cibariis fallax & fraudulentus.* 23 *Postquam tamen verterit hunc dominus.* 24 *Circumactionis.* 25 *Factus est, a ciuis & liber, b sponsor, c iudex, d testis, e testator.* & hæc dicit recens manumissus Dama, ceu fautor eius, vel etiam Poeta Iron.

Hæc

Hæc mera libertas, hanc nobis 26 pilea donant.
27 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet, vt voluit? licet, vt volo, viuere: non sim
Liberior 28 Bruto? 29 Mendose colligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
30 Hoc reliquum accipio, 31 *licet* illud *& vt volo* tolle.
32 Vindicta postquam 33 meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat iussit quodcunque voluntas,
34 Excepto si quid 35 Masuri 36 rubrica vetauit?
37 Disce: sed 38 ira cadit naso, rugosaque sanna,
Dum 39 veteres auias tibi de 40 pulmone reuello.
41 Non prætoris erat stultis dare 42 tenuia rerum
Officia, atque vsum rap. dæ permittere vitæ.
43 Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio, & secretam * garrit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
44 Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.
45 Diluis helleborum 46 certo compescere puncto
Nescius examen? vetat hoc, 47 natura medendi.
48 Nauem si poscat sibi peronatus arator
50 Luciferi rudis, exclamet 50 Melicerta perisse
51 Frontem de rebus. 52 Tibi 53 recto viuere talo
54 Ars dedit? & 55 veri speciem dignoscere calles,

26 Serui manumissi raso capite à dominis pileum libertatis insigne sumebant.

27 Etiam syllogizat M. Dama.

28 M Iunio Bruto qui regibus exactis libertatis auctor fuit

29 Heic philosophus Stoicus acutus & acrimonia judicij Dialectica autem instructus respondet: Falso argumentaris.

30 Maiorem propositionem probè intellectam accipio.

31 Minorem nego.

32 Dama assumptionem probatum iturus inquit: *Postquam virgâ prætoris (qua manumissis caput tangit iubens eos,* Liberos esse*) pronunciatus sum liber.* 33 *Mei iuris & arbitrij i. liber.* 34 *Præterquam quod legibus cautum est.* 35 *Mas. Sabini iurisconsulti celeberrimi tempore Tiberii Imp.* 36 *Legum tituli minio notati.* 37 Resp. Stoicus vel Poeta. 38 *Nec irascere, neq; irride, quod te doceam.* 39 *Inueteratas opiniones & aniles de libertate dum ciuilis ista pro vera illa animi ab imperitis habetur.* 40 *Imò pectore.* 41 *Non in manu prætoris, sed philosophi erat.* 42 *Subtilia per differentias & circumstantias officia.* 43 *Æquè exigas à stupido puero militis (qui quòd* κῆλα *iligna baiulabat.* vel *quòd clauam ligneam gerebat, Calo dictus est, vt lyram scite tangat,* aliis vt machinam illam poliorceticam intendat ac tractet, *atque ab hoc Dama quem prætor ciuili donauit libertate vt liberè & secundum rationem agat.* * *Alij* gannit. 44 *Vt pro vetitis habeat ea quæ quis non didicit. vt tanquam prohibitus abstineat, neque profiteatur exerceát ve artem quam non nouit.* 45 *Medicam artem exerces? de elleboro Satyr 4. vers. 16.* 46 *Nec certa habitâ cognitione pharmaci diluendi & præparandi, nec morbi, tempestatis, anni ægroti constitutionis, virium, &c.* 47 *Ars quæ naturam imitatur Medicina.* 48 *Gubernandam* 49 *Stellarum etiam mediocri cuiuis gubernatori notarum* 50 *Deus marinus qui Palamon, & Portunnus dict.* i. quiuis exclamet 51 *Pudorem, cuius sedes frons est.* 52 *Quod si philosophia te docuerit hæc officia seq.* 53 ὀρθοπεδεῖν, to vvalke vprigthly. 54 *Philosophia. rectè viuendi ars.* 55 *Quod verū esse videtur, nec est: apparens bonum à vero bono discernere.*

56 Ne

56 Ne qua subærato mendosum tinniat auro?
57 Quæque sequenda forent, 58 quæque euitanda vicissim,
Illa priùs 57 creta, mox 58 hæc carbone notasti?
Es modicus voti, 59 presso lare, dulcis amicis?
60 Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes:
Inque luto 61 fixum possis transcendere nummum:
Nec 62 glutto sorbere saliuam 63 Mercurialem?
64 Hæc mea sunt, teneo, cum verè dixeris; esto
65 Liberque ac sapiens, 66 Prætoribus ac Ioue dextro.
67 Sin tu cum fueris nostræ paulò antè farinæ.
68 Pelliculam veterem retines, & fronte politus
69 Astutam vapido seruas sub pectore 69 vulpem:
70 Quæ dederam supra repeto, 71 funemque reduco.
72 Nil tibi concessit ratio, 73 digitum exere, peccas.
74 Et quid tam paruum est? 75 sed nullo thure litabis,
76 Hæreat in stultis breuis vt 77 semuncia recti.
78 Hæc miscere nefas: 79 nec cum sis 80 cætera fossor,

56 Ne qua simulata hypocrysis, vel, species veri aut boni, velut numus subaratus & adulterinus qui raucum & surdum sonat, te fallat.
57 Approbas bona.
58 Damnas mala, à more illorum qui bona lapillo albo, mala nigro signabant Sat 2 v. 1. Cretâ an carbone notandi? Horat. l. 2. 3. Ser.
59 Frugalis, modico contentus cum lare fundo.
60 Prout occasio postulet liberalitatem exercere. 61 *Si potes præterire nummum à pueris in via vel clauo fixum, vel funiculo adstrictum & proiectum quo tentent prætereuntes auaros, quos simulac inclinarint se ad tollendum nummũ, retracto eo pueri derideant.* In triuiis fixum qui se demittit ob assem. *Hor 16 ep. lib. 1* 62 *Illa colli parte.* vel *ipse gluto i. helluo qui deglutias saliuam tuam ex spe lucri velut ex edendi appetitu natam. vbi enim quid palato gratũ occurrit, affluit saliua quasi lingua & gustatus ministra.* 63 *Lucrosam. Mercurius enim lucri præses credebatur.* 64 Ordo est. *cum verè dixeris, hæc mea sunt, teneo. i. hæc iura & officia verè colo.* 65 *Corpore & animo te liberum pronuncio.* 66 *Prætore te ciuili, Ioue liberatore te philosophicâ libertate donante.* 67 *Sin tu dudum nostra. i. seruilis conditionis & vitiorum, ciuili tantum libertate donatus veterem retines nequitiam, nego te liberum esse & seruum pronuncio.* 68 Alludit ad Lebeidem *si antiquos mores obtines.* 69 *Fallaciam & fraudes callidè tegis corde corrupto.* 70 *Libertatem & sapientiam, quã supra tibi concesseram, à te reposco.* 71 *Tibi rursus injicio frenum seruitutis.* vel, *alludit ad puerilem lusum,* διελκυστίνδα, *per funem vtrinque attractum, Hor. ep. 10 l. 1.* Tortum digna sequi potius quàm ducere funem. *retrahens funem, & tibi negans quam modo dederam libertatem.* 72 *Philosophia* Stoica *ne minimam quidem tibi veræ libertatis particulam dedit.* 73 *Ne digitum quidem mouere potes quin pecces,* Stoice satis. 74 *Quid a. tam paruum est,* inquit Dama. *quam mouere digitum?* 75 Stoicus resp *nullis tamen victimis impetrabis à Deo--76--vt qui perfectè non sapit, aliquid sapiat: æque enim peccatum est digitum ac corpus mouere malè.* Stoicè. 77 *Vel minima etiam sapientiæ mica aut particula.* 78 *Seruitutem ac libertatem: sapientiam ac stultitiam.* 79 *Nec poteris, stultus cum sis, etiam in minimis ex sapientia agere: non magis quam, qui---* 80 *---* cætera Hellenism. sup. κατὰ, *i. quoad cætera rusticus est---*

81 Trois

81 Treis tantum ad numeros satyri moueare Bathylli.
82 Liber ego. 83 vnde datum hoc sumis tot subdite rebus?
84 An dominum ignoras, nisi quem 85 vindicta relaxat?
86 I puer, & 87 strigiles Crispini ad balnea defer;
88 Si increpuit, cessas nugator? 89 seruitium acre
Te nihil impellit 90 nec quicquam extrinsecus intrat
Quod neruos agitet. sed si intus, & iecore ægro
Nascantur 92 domini, 93 quî tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad strigiles scutica & metus egit herilis?
94 Mane *a* piger stertis: 95 Surge, inquit *b* Auaritia: Eia
Surge. Negas. instat, Surge inquit. Non queo. Surge.
Et quid agam? rogitas? 96 saperdas advehe Ponto,
97 Castoreum, 98 stupas, 99 hebenum, 1 thus, 2 lubrica 3 Coa:
Tolle 4 recens, 5 primus piper 6 è sitiente camelo,
7 Verte, aliquid, 8 iura. 9 Sed Iupiter audiet: eheu?
10 Varo, 11 regustatum digito terebrare falernum
Contentus perages, 12 si viuere cum Ioue tendis.

81--*poterit saltare tres staticulos ex arte Bathylli Alexandrei Pantomimi Satyrum saltãtis. vide Iuuen. Sat. 6. v. 64.* legas itaque *Satyrum. sic Hor. ep. 2. l. 2.* Nunc Satyram nunc agrestem Cyclopa mouetur.

82 Instat Dama, se liberũ esse clamitans.

83 Refert Stoic. *vnde tibi liberi nomen vsurpas, cum tot vitiorum imperiis subditus sis?*

84 *Nullum tibi credis esse dominum præter externam illam corporis?* 85 *Prætoris virga.* supra vers. 88. 86 Distinguit libertatem philosophus. *Tibi quidem concedo*, inquiens, *te liberum esse corpore ex iure ciuili, sed liberum esse animo ex Philosophiæ regulâ nego. Si quis enim herus iubeat:* I Puer, &c. 87 *Ad sudorem in balneis detergendum.* στλεγγίδας. 88 *Et his verbis te increpet, cessas nugator?* 89 *Cuide illud seruitium acre te nihil impellit, qui iam corpore liber es.* 90 *Neq; extrinsecus habes dominum aut motorem, qui te impellat & cogat.* 91 *Sed si nascuntur tibi in iecore quod concupiscentiæ sedes est (vt volunt medicorum filii) vel in corde affectuum sede*—92—*Affectus mali qui tibi dominantur*—93—*Quantò minores pœnas & cruciatus pateris, quàm seruus ille quem ad strig? &c.* 94 Nec vnum intus habes dominum, sed plures eosque diuersa imperantes, scil. *a* Pigritiam, *b* Auaritiam, *c* Luxuriam, *d* Libidinem, *e* Ambitionem, *f* Superstitionem. 95 Dialogismus inter pigrum Damam, Auaritiam & Luxuriam 96 *Quæ ad victum concedunt, vt saperdas, piscis genus, quæ capiuntur in Ponto ceu Mæotide.* Synecdochicè--97--*Pharmaca ad medicinam, cuius generis sunt testes castoris*--98--*Ad vestitum, è stupa vili lini genere*--99--*Ad ædificia, ligna*--1 -*Ad sacra*--2--*Ad voluptatem, vina & aromata, mollia, scil. & lenta*—3—*Vina ex Co insula.* 4 *In emporiis Orientalibus, ita* sub sole recenti. *vers. 54.* vel *nouum, ceu modò aduectum.* 5 *Præoccupa aliis mercatores.* 6 *Sitis tolerantissimo, ad quartum vsque diem.* 7 *Commuta merces, negotiare.* 8 *Et peiera.* 9 Inquit Dama. 10 Resp. Auaritia. *è Stolide!* Varones *autem fuerunt militum serui, calones ceu caculæ grandẽs & stupidi.* 11 Regust. digit tereb. (*i saltem lingeire*) contentus perages. *s. viues*, quæuis dictio est emphatica. 12 *Si intendis viuere iustè & sanctè, Iouem veritus.*

Iam

Iam pueris 13 pellem succinctus & œnophorum 14 aptas
Ocyus ac nauem: nil obstat, quin trabe vastâ
15 Ægeum raptas, nisi 16 solers luxuria antè
Seductum moneat: Quò deinde insanè ruis? quò?
Quid tibi vis? 17 calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit 18 vrna cicutæ.
Tun' mare transilias? tibi 19 tortâ cannabe fulto,
Cœna sit in transtro, 20 Veientanumq; rubellum
Exhalet vapida 21 læsum pice 22 sessilis obba?
Quid petis? vt nummi, quos hic 23 quincunce modesto
24 Nutrieras, pergant auidos 25 sudare 26 deunces?
Indulge 27 genio, carpamus dulcia; 28 *nostrum est*
Quod viuis: 29 *cinis & manes & fabula fies*:
Viue memor leti: 30 *fugit hora*: *hoc quod loquor, inde est*.
31 En quid agis? 32 duplici in diuersum scinderis hamo:
Hunccine, an hunc sequeris? subeas 33 alternus oportet
34 Ancipiti obsequio dominos: alternus oberres.
Nec tu, cum obstiteris semel, instantiq; negaris
Parere imperio, Rupi iam 35 vincula dicas.
Nam & luctata canis 36 nodum abripit: attamen illi
Cum fugit, à collo trahitur 37 pars longa catenæ.
d 38 Daue, cito, hoc credas iubeo, finire 39 dolores

13 Scorteam manticam, vidulum, vel segestre. *14 Imponis seruis sarcinas deferendas ad nauim.* *15 Mare rapidè feces, nauiges.* *16 Ad corrũpẽdum ingeniosa.* *17 Vnde tibi excreuit,* inquit luxuria, *atra hac bilis ad insaniam vsque?* vel *mascula, i. quam ego effœminatam malim.* *18 Largiter epota cicuta, herba frigidissima.* *19 Tibine in fune nautico sedenti transtrum pro mensa erit?* *20 Vinum vilissimum rubei coloris & saporis ingrati ex agro Veiano qui est in Campania.* 21 *Corruptum, & olens picam vasis ac nauis.* 22 *Latum habens ventrem ceu fundum.* 23 *Vsurâ modicâ, intra semissem, quinq; per duodecim.* siue in the tvvelut. 24 *Auxeras.* 25 *Cum sudore, molestia & periculo lucrifacere & parere.* 26 *Vndecim per duodecim vncias, i. assem.* 27 *Festu & voluptati* 28 *Vita hilariter acta, ea deniq; vita est, & muneris mei.* 29 *Morieris descendesq; ad inferos, de quibus tam multa somniant & fabulantur cum poetæ tum philosophi, Hor. 4. od 1. lib.* Iam te premet nox fabulæque manes. *Vita igitur, quæ datur, vtere.* 30 *Ibidem 21. od.* dum loquimur fugerit inuida Ætas. 31 Stoici verbæ vel Poetæ 32 *Auaritia simul atq; Luxuria.* 33 *Alternis vicibus, &* —34— *Incerto seruitio subeas oporte: Auaritia & Luxuria dominium.* 35 *Seruitus vitiorum.* 36 *Vinculi catena sua.* 37 *Qua iterum in seruitutem redigatur. Ita stultus dum non simul & semel se totum & integrum vindicat è vitiorum seruitio, recurrit ad veteres mores. neque propter vnam actionem & quod semel restiterit, liber pronunciandus est* Atque ad hoc, in libidinis imperio, probandam —38— Exemplum adducit Chærestrati, è Menandro, cum Dauo seruo de Chryside deserenda deliberantis, nec tamen grauiter perficientis. *vide Eunuch. Terentij, & Horat. 2 l. 3. serm.* 39 *Meretrici amoris molestias quas tuli.*

Præteritos meditor: (40 crudum Chærestratus vnguem
Abrodens ait hæc) an 41 siccis dedecus obstem
Cognatis? 42 an rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnum 43 frangam, dum Chrysidis 44 vdas
Ebrius ante fores 45 extincta cum face canto?
46 Euge puer, 47 sapias 48 diis depellentibus agnam
49 Percute. 50 sed censen' 51 plorabit Daue relicta?
52 Nugaris. 53 solea, puer, obiurgabere rubra
54 Ne trepidare velis atque arctos rodere casses.
55 Nunc ferus, & violens: at si vocet. Haud mora dicas
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat, & vltro
Supplicet, accedam? 56 Si totus & integer illinc
Exieras, nec nunc. 57 hic hic quem quærimus, hic est,
Non in 57 festuca, 58 lictor quam iactat ineptus.
e Ius habet ille sui 59 palpo quem ducit 60 hiantem
61 Cretata e ambitio? 62 Vigila, & 63 cicer ingera large
64 Rixanti populo; 65 nostra vt Floralia possint

40 Ad viuum rodens, serio cogitabundus. 41 Sobrius, frugi. 42 Egon' per infamiam & nominis iacturam ad obscœnam meretricis domum patrimonium — 43 — Imminuam, perdam. 44 Vnguento ceu vino ex profusione Græcorum amatorũ: aquâ, quam fallendis maritis mulierculæ ianua cardinibus affundebant. vel lacrymis miseri amatoris. sed vide Lips epist. quæst, 22 ep 4. l. 45 *Iuuenes comessatum euntes ad amicas, faces præferebant, quibus, cum ad fores ventum esset, ne à prætereuntibus agnoscerentur, extinctis, cantabant.* 46 Ait Dauus, qui Terentio Parmeno. *herum collaudans, quod ad saniorem mentem redijsse videtur.* 47 *Sapere aude,* vel *sapias tandem.* 48 *Castori & Polluci, ceu aliis diis auerruncis, stultitiam tuam amouentibus.* 49 *Macta* 50 Dicit Chærestratus sibi non constans. 51 *Chrysis plor. relicta?* 52 *Nugaris,* inquit Dauus *qui labascis & ad miseriam redis* 53 *Vapulabis sic Iuuen Sat. 6. vers 61. 1.* Solea pulsare nates *vel commitigabitur tibi caput aurato ceu purpureo meretricis sandalio* — 54 — *Ne vacilles in posterum & dubius reluctteris: neq; audeas subtrahere collum iugo aut tentare effugium arrodendo laqueos, quod irretitæ solent feræ.* 55 Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egone, &c. *vt Phædria ille Terentianus.* 56 *Quòd si te plenè & constanter assereres in libertatem, neq; nunc labasceres rediresq; victus.* Aposiopesis. *Aliis placet lectio* nunc, nunc, *i in ipso hoc nunc, hoc temporis articulo, absque morâ.* 57 *Hic vere liber & sapiens est.* 58 *Non quem festucâ, i. vindictâ & virgâ prætoris factum manumissumq; liberum pronunciarit vox lictoris, vnius è sex ministris qui prætori apparebant 6* & lege *Quem.* 59 *Adulator populi ambitiosus,* ordo est, *habet ille palpo ius sui? palpare est manu mulcere.* 60 *Honoribus inhiantem, magistratus & honores ambientem.* 61 *Candidati (inquit Lipsius Elect. l. 1 c 13.) & Petitores magistratuum non contenti insito lanæ candore, cretam addebant in vestem vt splenderet.* e *vide not. 94. ad vers. 132. supra.* 62 *Et iubet vigilare ad salutationes antelucanas.* 63 *Missilia sparge in Ædilatu. Ædiles verò quo sibi viam sternerent ad cæteros honores. & populi promererentur suffragia fabam & cicer in vulgus spargebant.* 64 *Inter captandum & legendum missilia.* 65 *Munificentiam nostram in Flora ex meretrice deæ facta ludis, quorum celebratio ad Ædiles spectabat.*

66 Aprici

66 Aprici meminisse senes. quid pulchrius? *f* at cum
67 Herodis venere dies, vnctaque fenestra
Dispositæ 68 pinguem nebulam vomuere *g* lucernæ
69 Portantes *h* violas, 70 rubrumque amplexa catinum
i Cauda natat thynni, 72 tumet alba fidelia *k* vino:
73 Labra moues tacitus. 74 recutitaque sabbata 75 palles.
76 Tunc nigri lemures, 77 ouoque pericula rupto:
Hinc 78 grandes 79 Galli, & cum 80 sistro 81 lusca sacerdos,
Incussere 82 deos inflantes corpora, 83 si non
Prædictum ter mane caput gustaueris allî,
Dixeris 84 hæc inter 85 varicosos 86 centuriones,
Continuò 87 crassum ridet 88 Vulfenius ingens,
Et 89 centum Græcos curto centusse licetur.

66 Inter apricandum f vide not. 99. ad vers. 132. supra. *67 Quos colit populus qui Herodi paret, sc. Iudæi* vel *Herodis Ascalonita natalis, seu suscepti regni dies* celebratus, *g* lucernis, *h* floribus, *i* conuiuiis, *k* vino, *l* precibus, &c. *68 Fuliginem. 69 Coronata seu ornata floribus. 70 Fictile miniatum, vel è terra rubra. 71 Hinc amplitudo thynni colligitur.* vel Hypallage *catinum amplexum caudam thynni Synecdochicè pro thynno vel quauis parte vel in contemptum Iudaeorum, vilissimam thynni partem ponit. 72 Plena est 73 Concipis vota tacito murmure. 74 Recutitorum, i. circumcisorum Iudaorum sabbata. 75 Superstitioso metu,* vel *ex ieiunio,* vel *cinere & luto conspersus colis sabbata. 76 Adde his inania terriculamenta quæ superstitiosis hisce obijciuntur: qualia sunt, quæ timentur vmbræ nocturnæ, & --77-- pericula quæ portenti creduntur si ouum igni impositum rumpatur. 78 Ingentes semiuiri, vt qui castrati in altum crescant,* vel *veneratione ingentes. 79 Sacerdotes Cybeles 80 Isiaci sistrum crepitaculum ex ære aut argento tinnulum ferebant in sacris vt Gallici cimbalum.* Apul. 11. *81 Cui Isis irato percussit lumina sistro. Iuuen Sat. 13. vers. 73.* vel *ad mores potest referri, vt* Lippus. *82 Metum dearum Cybeles & Isiodos: quarũ illa furore hac Syris tumoribus, vlceribus, & morbis instat. 83 Nisi expient & amoliantur inflationem amuleto quod & magis instat, quodque Ægyptiorum religione in diis numeratur. Iuuen. Sat. 15. vers. 9. 84 Hæc Stoicorum scita de vera libertate vtcunque derisuri sunt stupidi milites, vera tamen sunt. 85 Labore militiæ varicosos,* vel, *vt corpore ita animo tumidos. 86 Ignaros literarum osores cuiusmodi sunt militares. 87 Rusticè aut militariter. 88 Miles procerus, robustus, vt in prima Sat.* Ingentes Titos. *89 Centum philosophos totidem assibus iisque curtatis æstimat. i. singulos philosophos vix singulis assibus.*

SATYRA VI.

In auaros qui parcè & sordidè viuunt, vt relinquant heredibus quod nequiter profundant.

1 Admouit iam bruma foco te, 2 Basse, Sabino?
Iamne lyra, & 3 tetrico viuuunt tibi pectine chordæ?
4 Mire opifex numeris 5 veterum primordia vocum,
Atque 6 marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
Mox 7 iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
8 Egregios lusisse senes? Mihi nunc 9 Ligus ora
10 Intepet, 11 hybernatque 12 meum mare, quà latus ingens
Dant scopuli, & multa litus se 13 valle receptat.
14 Lunai portum est operæ cognoscere, ciues;
15 Cor iubet hoc Enni, postquam 16 destertuit esse
17 Mæonides 18 Quintus, pauone ex Pythagoræo.

Exordium sumit à statu Bassi ad quē scribit, quærens vbinam locorum sit, quid agat, quibus studiis intendat animum, quā suo contentus viuat. Mox vitæ suæ rationem exponit illi poeta & mentem æquam. Deniq; insurgit in eos quibus non idem animi & vitæ institutum.

1 *Ecquid in agro Sabino, quo secesisti hiematurus, lyricis vsque vacas carminibus, &* --2-- *grauiore atq; seueriore quàm Horatius plectro, i. argumento (vt mox* marem strepitum*) pulsas fides lyræ?* 3 *Cas. Bassus Lyricus Poeta fuit, de quo Priscianus & Fabius lib. 10.* 4 *Mire & perite artifex ad aptanda citharæ numeris argumenta seria & grauia.* Hellenism. 5 *Forte idem est, quem A. Gellius lib. 3 cap 19 & 5. 7. & 11. 17. scripsisse de originibus testatur. sin minus, intellige* μυθοποιΐαν & θεογονίαν. *alij legunt* primordia rerum: *vt canat,* vnde hominum genus & pecudes, &c. *quod Virg. 1. Æneid. de Iopa Lyricô.* 6 *Carminibus lyricis Latinis adaptare seueram poesin.* vel *fortem, qualis fuit Pindari, qui cecinit* diuos puerosq; deorum. *i. heroas,* & pugilem victorē, &c. *Horat. ad Pisones.* vel, *Alcæi qui* sonuit plenius aureo plectro dura nauis, dura fugæ, mala, dura belli. *Od. 13 l. 2. Horat.* 7 *Iuuenum amores & conuiuia referre.* 8 *Senum bene de rep. meritorum laudes honesto carmine celebrare.* 9 *Ligustica.* 10 *Ætepore maris exagitati, vel situ inter montes mitior est.* 11 *Sæuit.* vel *pro hybernis est mihi.* 12 *Hetruscum. Persius enim patriam habuit Volaterras in Hetruria* 13 *Sinu vel curuatura portus Lunæ, primi oppidi in Hetruria. dicti quòd lunæ formam litus referret.* 14 *Ennius in Annal. ab hoc versu incipit describere Lunæ portum.* Est operæ precium, ô ciues cognoscere portum Lunæ 15 *Ipse Ennius alludit ad tria corda quæ se habere dixit Ennius quòd Græcè Oscè & Latinè sciret.* 16 *Postquam desiit stertere i. somniare.* Hellenism. *postquam destertuit se esse Mæoniden h. e. Statim à principio Annalium, in quo exposuit somnium suum, quo somniarat animam Homeri in se transmigrasse per* μετεμψύχωσιν ceu παλιγγενεσίαν. *Pythagoricam quæ eadem in Pauonem transierat ex Pythagora* 17 *Homerus, à patre Mæone, vel patria Mæonia vide Plutarch. de Homero lib.* 18 1 *Euphorbus.* 2. *Pythagoras.* 3. *Pauus.* 4. *Homerus.* 5. *Ennius.* vel *postquam desiit somniare se fuisse Homerum, agnouitque se esse Quinctum Ennium, vt Quinctus sit prænomen Ennij.*

Heic ago 19 securus vulgi, & quid præparet Auster
20 Infelix pecori, 21 securus, & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior: & si adeo omnes
Ditescant 22 orti peioribus, 23 vsq; recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine vncto,
Et 24 signum in vapida naso tetigisse lagena.
25 Discrepet his alius. 26 Geminos 27 horoscope varo
Producis genio: 28 Solis natalibus, est *a* qui
Tingat olus siccum 29 muria vafer 30 in calice empta,
Ipse 31 sacrũ inrorans patinæ piper. *b* 32 hic bona 33 dẽte
Grandia magnanimus 34 peragit puer. 35 vtar ego, vtar,
Nec 37 rhombos ideo libertis ponere 36 lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse 38 saliuam.
39 Messe tenus propria viue: & granaria (fas est)
40 Emole. quid metuas? 41 occa: & seges altera in herba
42 Ast vocat officium: trabe rupta, 43 Bruttia saxa (est.
Prendit amicus inops: rémque omnem, 44 surdaq; vota
Condidit Ionio: iacet ipse in litore, & vnà
Ingentes de puppe 45 dei: iamque obuia 46 mergis
Costa ratis laceræ. nunc & 47 de cespite viuo
Frange aliquid: largire inopi, 48 ne pictus oberret
Cærulea in tabula. 49 Sed 50 cœnam funeris heres
Negliget, iratus quòd 51 rem curtaueris; vrnæ

19 Non solicitus quid de me dicat vulgus sentiatve
20 Noxius, morbos inferens.
21 Non curans, non inuidens si vicini fundus meo sit fertilior.
22 Inferiori *quã ego loco.* vel *hom. pessimi.*
23 Nolim tamen ob ista demisso esse vultu, atque per inuidiam senium praproperum accersere, dum sordido victu eorum diuitias æmulor.
24 Admoto naso obseruare an læsa sint signa lagenæ, quæ etiã vappam habet, vel *non resignare & depromere, sed admotis labris & naso vappam ebibere.* 25 *Nec tamen cuiuis hæc liberalis mens quæ mihi.* 26 *Fratres iisdem parentibus ortos.* 27 *Vario ingenio profert idem Horoscopus, i. Astrum natale, seu horæ inspectio, qua quis nascitur.* Apostrophe. 28 *Quorum* a *alter triparcus.* Omnia heic emphatica & signata. 29 *Aquâ salsa,* vel *liquamine ex thynnorum sanie.* 30 *Quod solet parci & sordidi.* 31 *Cui parcit tanquam rei sacræ.* b 32 *Hic magnus puer,* this youth that beareth a braue minde. 33 *Gulâ, luxu.* 34 *Absumit.* 35 *Mihi,* inquit poeta, *κτήματα erunt χρήματα. vtar iis, non abutar per miseras sordes, aut effusam prodigalitatem* 36 *Lautus ponere* Hellenism *vt & solers nosse.* 37 *Pisces in deliciis habitos.* λιχνῶς *pro lautis epulis.* 38 *Subtilem iustum & saporem discernere.* 39 *Nihil ex annuo prouentu reliquum facias.* 40 *Molendo consume.* 41 *Glebas frange, agrum exerce.* 42 Facerem, *inquit auarus prætexens auaritiæ suæ caussam,* quod mones, laxarem granaria, & viuerem messe tenus, I would make euen with the yeares end. Sed me iubent charitatis atq; humanitatis officia vt ex prouẽtibus meis aliquid reponam quo succurram miseris amicis laborantibus eorumq; damna resarciam. 43 *Pulchrè dicis,* inquit Poeta. *Sed ecce amicus tuus fractâ naui, & vniuersa reperdita enatans prendit scopulos Bruttii promontorii Italiæ Siciliam versus, &c. cur non illum releuas & sustentas ne cogatur stipẽ emendicare:* 44 *Diis non exaudita.* 45 *Dii tutelares nauis qui in puppi sacrarium habebãt, erepti secum è naufragio.* 46 *Auibus marinis.* 47 *Non de messe tantum, sed & de fundis aliquid imperti.* 48 *Ne naufragii pictam tabulam portans hinc inde mendicet Sat. 1. vers. 90.* 49 Sed inquies *Si quid de fundo aut patrimonio imminuam, heres meus infensus mihi negabit funebrem apparatum & sumptum.* 50 *Feralem, funebrem quæ cum cadauere ipso crematur silicernium.* 51 *Bona minueris.*

52 Ossa inodora dabit: seu spirent cinnama 53 surdum,
Seu 54 ceraso peccent 55 casiæ, 56 nescire paratus.
57 Tune bona incolumis minuas? & 58 Bestius vrget
Doctores Graios: Ita fit postquam sapere vrbi
* Cum pipere & palmis, venit nostrum hoc 59 maris expers,
60 Fœnisecæ crasso vitiarunt vnguine pultes.
Hæc 61 cinere vlterior metuas? at tu, meus heres
Quisquis eris, paulum 62 à turba seductior audi.
O bone num ignoras? missa est à 63 Cæsare 64 laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & 65 aris
Frigidus excutitur cinis: ac iam 66 postibus arma,
Iam 67 chlamydes regum, iam lutea gausapa captis,
69 Essedaque ingẽtesque locat 69 Cæsonia 70 Rhenos:
Diis igitur, genioque ducis 71 centum paria, ob res
Egregiè gestas, induco: quis vetat? 72 aude.
Væ, nisi conniues. 73 Oleum, artocreasque popello
Largior: an prohibes? dic clare: 74 Non adeo, inquis,
Exossatus ager iuxta est. Age, 75 si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,

52 *Ossa & cineres aromatis mista vrna dari mos erat.* quod ille nō faciet. &c. 53 *Non acutum qui vix sentiatur;* duriuscula translatio. 54 *Gummi è ceraso, vel cortice cerasi adulterata sint casia.* 55 *Canella. Matthiol in Diosc. li. 1. cap. 11. & 13.* 56 *Negligens.* 57 Dices mihi heres *Tune ipse saluus, cum opus sit, in nescio quos tua profundas, quæ mihi heredi potius debentur?* 58 *Imperitus aliquis heredipeta crimini dabit hanc officiosam largitionem vt & lautiorem victum Græcis philosophis: clamitans hæc non prius solita fieri quam sapere. i. sapientia Græca cum mercibus peregrinis (quæ mentem effœminant) è Græcia in vrbem nostram mari aduenissent.* * *Sic Iuuen. Sat. 3. v. 83.* Aduectus Romam quo pruna & coctana vento. 59 *Nihil masculi habens.* vel *mari aduecta: vt expers significet* ἄπειρος & ἔμπειρος. *Casaub.* al. *postquam rigide nostra cismarina philosophia corrupta sit molli & transmarina Græcorum* sapere pro sapientia. *Enallage* 60 *Ipsi rustici cibos prius simplices corrumpunt & condiunt latius.* 61 *Heredem,* inquit Poeta, *mortuus metuas? Hor. epist. 2. lib. 2.* Nec metuam quid de me iudicet heres. Quod non plura datis inuenerit. 62 *A vulgi ignorantia & odio* 63 *Claudio Caligula.* 64 *Literæ laureatæ, quæ tanquam victoriæ indice triumphum imperent, cum tamen nihil dignum eo fecisset.* 65 *Ex priore sacrificio derelictus amouetur, & noua sacra parantur.* 66 *Templorum postibus spolia hostium affigenda curat.* 67 *Parat coccina paludamenta, quibus amicti reges Germanorum, & crocei coloris gausapa quæ villosæ militares vestes sunt, quibus induti milites Germanorum ducantur in triumpho* 68 *Germanorum vehicula,* Coaches. 69 *Caligulæ vxor per procuratores* 70 *Rhenanos Rheni accolas, è quibus procerissimum quemque ad pompam elegit Sueton. Calig c. 47.* 71 *Diis igitur, victoriæ auspicibus & Imperatoris Genio indico C. paria gladiatorum qui ad bustum dimicantes se inuicem immolent, ad placandas defunctorum animas quas humano sanguine propitiandas credebant vide Lips. Saturn. 18.* 72 *Vetare aude ò heres, si ita visum est tibi.* Epitrope. *Sed væ tibi nisi adsentiaris.* 73 *Quinetiam congiarium & epulum populo largior, tune illud fieri vetas? noli mussare, dic clare.* 74 *Nec enim contradico aut prohibeo, inquis.* potest etiam nullâ interpositâ distinctione post *inquis,* continuari, vt hic sensus sit. *Agellus tuus, inquis ò heres, suburbanus non adeo cultus aut fertilis est vt sufficiat huic profusioni, vel vt ego ita curem tibi heres esse.* Alii ex persona poetæ intelligunt quæ sequuntur, dicentis: *Superest mihi suburbanus fundus probè cultus & saxis expurgatus],* al. *iugi culturâ exhaustus.* 75 *Si mihi nullus cognatus sit, nec affinis quem heredem instituam.*

Deque

Deque auia nihilum superest: accedo 76 Bouillas,
Cliuumque ad Virbi: 77 præsto est mihi Manius heres.
78 Progenies terræ? quære ex me quis mihi 79 quartus
Sit pater: haud promptè, dicā tamē. adde etiam 80 vnū,
81 Vnum etiam, terræ est iam filius, & mihi 82 ritu
83 Manius hic generis prope maior auunculus exit.
84 Qui prior es, cur me in decursu lampada poscas?
85 Sum tibi Mercurius: venio deus 86 huc ego, 87 vt ille
Pingitur an renuis? vin' tu gaudere 88 relictis? [est.
89 Deest aliquid summæ. 90 minui mihi: sed tibi totum
Quicquid id est. 91 Vbi sit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Tadius: 92 neu dicta repone paterna:
Fœnoris accedat merces: 93 hinc exime sumptus.
94 Quid reliquum est? 95 reliquum? 96 nunc nunc im pensius vnge,
Vnge puer caules. 97 Mihi festa luce coquatur
98 Vrtica, & 99 fissa fumosum sinciput aure;
Vt tuus iste † nepos olim satur 1 anseris extis,
Cum † morosa 2 vago 3 singultiet inguine † vena,
4 Patriciæ immeiat vuluæ? 5 mihi trama figuræ

76 Vicum inter Romam & Ariciam in via Appia, vbi sedebant mendici, vt & prope nemus Dianæ vbi Hippolytus colebatur. 77 Mendicus quispiam (vide infra not. 83.) scribetur mihi heres, facilis inuentu. 78 Itane? refert heres. *scribésne heredem hominē obscuro loco natū, terræ filium, familiā tua non oriundum? 79 Sit ita sanè. Quòd si ex me quæras, quis fuerit mihi abauus? --80-- quis Atauus--81--quis tritauus, fuit ille æquè ignotus atquè obscurus, & proinde- 82--ratione generis & stemmate--83--Aliquis mendicorū ex Aricino colle & luco quem Diana consecrarat Manius, mihi maior auunculus vel cognatus est. 84 Tu autem qui mihi proprior es, & cui lege naturali consanguinitatis prius ventura esset hereditas, cur me viuo illam exigis?* alii referunt ad *λαμπαδηδρομίας* certamen. *in quo stadiodromo Prometheo sacrato currebant facem quatientes primus autem defatigatus tradidit facem secundo, secundus tertio. & ita deinceps vide l 4. Rhet ad Herennium.* quasi dicat, *cur tu natu maior mei iunioris hereditatem posceres? 85 Mea hereditas tibi est lucrum insperatum & ἑρμαῖον, perinde ac si in via inuentum. 86 Ad te. 87 Mercurius qui pingitur marsupium dextra tenens, quod tibi aduolans gratuitum & præter expectationem atque meritum adfero 88 Tibi à me.* 89 Verba heredis. 90 Cui testator. *Meo damno periit, non tuo ô heres 91 Noli impudenter à me exigere rationem, quid factum sit de bonis quæ mihi testamento legarat hic vel ille. 92 Neque ingere mihi verba, quæ patres liberis suis præcipiunt, cuiusmodi sunt hæc, Fœn. ac. m. hinc exime sump. 93 Ex fœnore* 94 Dicit heres. 95 Testator indignanter refert.
96 Quando iniquo & ingrato animo accepturus es quæ reliquero, lautius & largius insumam: appara itaque ô famule lautiorem mensam. 97 Egone meis sordidè parcam, vt ille hæc nepotum more prodigat? 98 Durum & agreste olus. 99 Porcini capitis in fumo, per aurem perforatam suspensi pars. 1 Iecore anserino quod Romanis in deliciis. † Ex cognatione heres idemque luxuriosus ambigue & acutè. *2 Variâ vel concessâ & licitâ Venere. 3 Copiam fastidiet. al. palpitabit. † Muto fastidiens plebeiam Venerem. 4 Rem habeat cum nobili fœmina 5 Egone me macerem instar decotis & defloccatæ vestis, cui detritis villis & subtegmine modo apparet trama: ita in corpore meo ossa & nerui?* vel, *Mihin' sit corpus tenue & gracilentum instar staminis tramæ? vel linea pictura, quali depingunt homines monogrammos, quasi procul apparentes?*

Sit reliqua: aſt illi tremat omento 6 popa venter?
7 Vende animam lucro, mercare, atq; excute ſoletẽ
Omne latus mundi ne ſit 8 præſtantior alter
9 Cappadocas rigida 10 pingues 11 plauſiſſe 12 cataſtâ,
Rem duplica Feci: iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies 13 redit in rugam. 14 Depunge, vbi ſiſtam,
Inuentus, 15 Chryſippe, tui finitor acerui.

6 Pinguis, obeſus vt popa, i. victimarius miniſter hoſtiarum viſceribus probè ſaginatus.

7 I nunc, & nihil non turpe, ſceleratũ, ſordidum facito, vt heredi placeas. *Epitrope.* *8 Mangonii peritior.* *9 Seruos è Cappadocia.* *10 Bene habitos, nitidos cute.* *11 Palpo vel plana manu ferire, vt oſtentes corporis eorum habitudinem* vel *apud empturientes laudare vide Iuuen. Sat. 11. quæ adnotata ad verſ. 163. An* plauſiſſe *quoniam venales (vt ait vetus interpres) antequam in cataſta imponantur, cantant vniuerſi pariter more gentis ſuæ, alii legunt* pauiſſe, *alii* clauſiſſe. *12 Pegmate ligneo, in quo venales exponebantur ſerui.* *13 Decuplatur* à veſtibus metaph *quaſi multiplicatur.* *14 Alii* Deping *ſtatue, præſcribe, quem modum ponam multiplicandæ rei familiaris meæ immenſæ tanquam Soritæ?* 15 *Stoicorum acutiſsime (qui argumentationis aceruales in infinitum progredientis finem inueniſti, iubendo ἡσυχιάζειν priuſquam ad multa ventum eſſet) dic vbi ego ſiſtam, modumque ponam in congerendis opibus. Atque ſimul alluſum credo ad* τοὺς τῶν τόκων τόκους, *quos ſapienti licere accipere exiſtimauit Chryſippus. Audi quid ipſe dicat apud Lucianum, in* vitarum auctione: τὸ δὲ γνύφωνα εἶναι καὶ τοκογλύφον; &c. Latinè ſic. *Eſſe vero (inquit Mercator) voracem & auarum fœneratorem, an & hoc dicemus eſſe viri, qui helleborum biberit, & qui iam ad virtutem ſit idoneus? Certè: (reſpondet Chryſippus) ſolum enim ſapientem fœnerari decet: Quoniam enim illius eſt proprium, ſyllogiſmis concludere: fœnerari certè vſuramque computare, atque colligere. Namque hæc parum differre videntur, ſtudioſi quippe quod hoc ſit æque ac illud. Neque decet illum ſimplicem exercere vſuram quemadmodum ſolent alii, verum; & alterius fœnoris accipere fœnus, &c.*

A. Perſij Finis.

Non male dormit, qui non sentit,
quam male dormiat.